

Beat Kuşağı Ekseninde Gelişen Müzik: Türkiye’de Beat Kuşağı

Music Evolving Around the Beat Generation: The Beat Generation in Türkiye

Emre AFACAN

Bağımsız Araştırmacı

 <https://orcid.org/0009-0003-0482-172X> emre.afacan.34@gmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı Beat Kuşağı’nın müzik ile etkileşimini çeşitli eserler eşliğinde ortaya çıkarmak ve kuşağın Türkiye’deki yansımalarını müzik üretimleri ekseninde incelemektir. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Beat Kuşağı’nın ortaya çıkışı, felsefesi, temel eserleri, hippilerle olan ayrışma noktaları ve kuşağın sinemadaki izleri ele alınmaktadır. İkinci kısımda Beat Kuşağı’nın caz müzik ile etkileşimi, kuşak ekseninde gelişen bir tür olarak rock and roll ve dönemin çeşitli müzik eserleri ekseninde incelenecektir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Beat Kuşağı’nın Türkiye’deki yansımaları çeşitli başlıklar altında ele alınacaktır. Bu eksende 6.45 *Yayınevi*, *Uluma* kısa filmi, *Bahama Okumaları*, *Kaybedenler Kulübü* filmi ve müzikleri, Türkçe rock müziği ve Türkiye’de bir gençlik altkültürü olarak Neo Beat hareketi incelenecektir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yapılandırılmış olup, yöntem olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Örneklem olarak Beat Kuşağı’na ait edebi metinler, müzikal eserler ve Türkiye’deki kültürel karşılıkları içeren içerikler seçilmiş olup elde edilen veriler nitel içerik analizi yöntemiyle tematik olarak incelenmiştir. Toplumsal değişimler yaşandıkları dönemlerinin sanat türlerini derinden etkilemektedir. 1950’li yıllarda Amerikan konformist, orta sınıf toplumsal yapısına karşı, caz müziğin bebop türünden etkilenerek ortaya çıkan ve bir edebiyat akımı olarak Beat Kuşağı, döneminin ve sonrasının müzik kültürlerini etkilemiştir. Müzik ve edebiyatı birleştirme çabası güden kuşak, 1960’lı yıllarda ortaya çıkacak olan rock and roll’un özgür dilinin temelini oluşturmaktadır. Birçok rock sanatçısı ve grubu Beat’lerden oldukça etkilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: caz müzik, altkültür, beat kuşağı, neo beat, rock and roll

Abstract

This study aims to examine the interaction between the Beat Generation and music through selected works, and to analyze the cultural reflections of the movement in Turkey within the context of musical production. The research is structured into three main sections. The first section addresses the emergence of the Beat Generation, its philosophy, seminal texts, points of divergence from the hippie movement, and its cinematic representations. The second section focuses on the interaction between the Beat Generation and jazz music, the development of rock and roll as a genre shaped within this context, and a range of musical works from the era. The third section explores the resonances of the Beat ethos in Turkey by analyzing the publications of 6.45 Publishing House, the short film *Uluma*, *Bahama Readings*, the film and soundtrack of *Kaybedenler Kulübü*, Turkish rock music, and the emergence of the Neo-Beat movement as a youth subculture. Adopting a qualitative research framework, this study employs document analysis as its primary method. The sample consists of literary texts and musical compositions associated with the Beat Generation, as well as their cultural counterparts in Turkey. The collected data were examined thematically through qualitative content analysis. Artistic forms are often shaped by the social transformations of their time. Emerging as a literary movement in the 1950s in response to the conformist American middle class and influenced by the bebop tradition of jazz, the Beat Generation left a lasting impact on contemporary and subsequent musical cultures. Its efforts to merge literature with music laid the foundation for the expressive freedom of 1960s rock and roll. Many rock artists and bands were heavily influenced by the Beats.

Keywords: jazz music, subculture, beat generation, neo-beat, rock and roll

Atıf / Cite as: Afacan, E. (2025). Beat Kuşağı Ekseninde Gelişen Müzik: Türkiye’de Beat Kuşağı. *KİLAD*, (26), 99-125.

Geliş Tarihi / Received: 07.04.2025 **Kabul Tarihi / Accepted:** 04.07.2025

Giriş

Toplumsal dönüşümler, yalnızca ait oldukları dönemin değil, aynı zamanda sonraki kuşakların sanatsal üretim biçimlerini şekillendiren temel dinamikler arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda müzik, tarih boyunca bireylerin ve toplulukların kendilerini ifade ettikleri en güçlü araçlardan biri olmuştur. Bu çalışma, Beat Kuşığı’nın müzikle kurduğu çok katmanlı ilişkiyi Blowin’ in the Wind” parçası, lirik yapısı itibarıyla Beat Kuşığı şiirlerine benzer biçimde doğrudan bir halk söylemi içerir. Sorularla ilerleyen bu yapı, Ginsberg’in Howl’undaki retorik sorular ve tekrarlar ile benzeşir. Ayrıca Dylan’ın kullandığı sade ama eleştirel dil, Ginsberg’in yüksek sesli okumalara uygun yazım biçimiyle örtüşmektedir. Müzikal olarak ise folk ve protest müzik karışımı bir tonda ilerleyen parça, Beat Kuşığı’nın caz ve doğaçlamaya dayalı ritmik yapısından etkilenmiştir.ve söz konusu kuşağın Türkiye’deki kültürel yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek yapılandırılmış olup, yöntem olarak doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Beat Kuşığı’na ait özgün edebi metinler, kuşak üyelerinin biyografileri, döneme ait müzik eserleri ile Türkiye’de Beat etkisinin izini süren yayınlar, sinema örnekleri, radyo programları, fanzinler ve dijital içerikler sistematik biçimde analiz edilmiştir. Veri toplama sürecinde hem birincil kaynaklardan hem de ikincil kaynaklardan yararlanılmış; elde edilen veriler nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu metodolojik çerçeve, Beat Kuşığı’nın yalnızca sanatsal ve edebi boyutunu değil, aynı zamanda kültürel aktarım biçimlerini ve Türkiye bağlamında ortaya çıkan yerel karşılıklarını incelemek açısından bütüncül bir analiz imkanı sunmaktadır.

Müzik eserleri, bireysel deneyimlerden beslenseler dahi, çoğu zaman toplumsal bağlamla iç içe geçerek kolektif bir anlam kazanır. İşlenen tema aşk, acı veya hasret gibi sanatçının bireysel duygularını barındırıyor olsa da eser pazara sunulduğu andan itibaren bir kitlesellik kazanmaktadır. Bununla birlikte müzik, toplumsal anlamda yaşanan köklü değişimler, sert politik koşullar veya ideolojiler gibi birçok sebeple de doğrudan kitlesel bir ifade aracı olarak kitlelere sunulabilmektedir. Bir tarafta sanatçı esere ulaşacak olan kişilerin bireysel duygularına dokunabilirken diğer bir tarafta bir düşüncenin propaganda aracı olabilmektedir. Sanat eserlerinin hem üretim süreçleri hem de alımlanma biçimleri, doğrudan içinde bulundukları sosyo-politik koşullar tarafından şekillendirilir ve bu bağlamda eserlerin "ruhu" biçimlenir. Güven ve Ergur (2014, s. 2) belirttiği üzere, “müzik sosyolojisi, müziğin üretimi, temsili, alımlanması ve tüketimi, müziğin ekonomi politiği, toplumsal kullanım ve işlevlerini kapsamakta, sosyoloji alanındaki farklı kuramsal yaklaşım ve araştırma yöntemlerinin kullanıldığı incelikli bir araştırma alanına işaret etmektedir.” Bu çalışmada çeşitli kültür kavramları ve kuramları ekseninde Beat Kuşığı’nın müzik ile olan etkileşimi irdelenecek ve kuşağın Türkiye’deki yansımalarına odaklanılacaktır. Beat Kuşığı’nın müzikle kurduğu ilişki ve bu ilişkinin Türkiye’deki kültürel yansımaları, kültürel çalışmaların temel kavramları çerçevesinde ele alınacaktır. Özellikle altkültür, karşı kültür ve kültürel aktarım gibi kavramlar çalışmanın teorik zeminini oluşturmaktadır. Çalışma, bu kavramları ilgili kuramsal bağlamlarla ilişkilendirerek, Beat Kuşığı’nın Türkiye genç kuşağındaki yansımaları ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Üç bölümden oluşacak olan çalışmanın ilk bölümünde Beat Kuşığı’nın ortaya çıkışı, felsefesi, temel eserleri, sinema ile etkileşimi ve hippiler ile arasındaki farklar detaylandırılacaktır. Amerikan konformist orta sınıf yaşamına, aile yapısına karşı çıkan ve

temelinde bir edebiyat akımı olan Beat Kuşağı'nın ortaya çıkışı 1950'li yıllara dayanmaktadır. Jack Kerouac, Allen Ginsberg ve William S. Burroughs ekseninde ortaya çıkan kuşak başta ABD gençliği olmak üzere bütün dünya gençliğini etkilemiştir. Önemli bir karşı kültür örneği olarak Beat Kuşağı, varoluşçuluk, dadaizm ve Doğu öğretilerinden oldukça etkilenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, Beat Kuşağı'nın müzikle kurduğu çok katmanlı ve dönüştürücü ilişki derinlemesine analiz edilecektir. Caz müziğin bebop türünden etkilenerek ortaya çıkan kuşak sanatçıları müzikle iç içe olduğu görülmektedir. Caz müziğin doğaçlamaya dayalı dinamik yapısından ilham alan Beat Kuşağı yazar ve şairleri, eserlerini bu müziğin ritmiyle bütünleştirerek kamuya açık performanslar sergilemişlerdir. Müzik ile olan bu etkileşim, Beat'lerden sonra ortaya çıkacak olan müzik türlerinin de ruhunu oluşturmuştur (Latson, 2014). Muhafazakâr Amerikan toplumuna karşı geliştirdikleri açık, sert ve eleştirel dil kendilerinden sonra gelecek olan grupların ve müzik kültürlerinin dilini etkilediği görülmektedir. Bu bağlamda, hippiler ve rock and roll müziği, Beat Kuşağı'nın kültürel mirasını sürdüren ve dönemin müzikal dilini yeniden inşa eden önemli odak noktaları arasında yer almaktadır. Çok sayıda müzisyen ve müzik topluluğu, gerek eserlerinde gerekse yaşam pratiklerinde Beat Kuşağı'nın özgürlükçü ve eleştirel tutumundan yoğun biçimde beslenmiştir. Bu bölümde, Beat Kuşağı ile müzik arasındaki etkileşim, seçili müzik eserleri ve sanatçıları çerçevesinde incelenecek; bu etkileşimin biçimlendirdiği özgün ifade dili analiz edilecektir.

Çalışmanın üçüncü kısmında Beat Kuşağı'nın Türkiye'deki yansımaları detaylandırılacak ve kuşak ile doğrudan bağlantısı olmasa dahi kuşaktan ve söylemleri kuşağın açtığı özgür dille birlikte gelişen rock müzikten çeşitli türler ve eserler incelenecektir. Beat Kuşağı eserleri 1970'li yıllardan itibaren Türkçe diline çevrilmeye başlanmıştır. Beat Kuşağı'na ait eserlerin Türkçeye çevrilmesi süreci 1970'li yıllarda başlamış, ancak bu eserlerin asıl görünürlük kazanması, 1989 yılında 6.45 Yayınevi'nin kurulmasıyla mümkün olmuştur (Vikipedi, 2024). Türkiye'de Beat Kuşağı'nın bir altkültür hareketi olarak etkisi, öncelikli olarak 6.45 Yayınevi çevresinde ortaya çıkmış; yayınevi ve çevresindeki sanatçılar, bu kültürü film projeleri, radyo yayınları ve çeşitli sanat etkinlikleri aracılığıyla görünür kılmışlardır. Türkiye'de Beat Kuşağı etkisiyle çeşitli "beat" temalı etkinlikler düzenlenmiş, 2013 yılında ise Ankara'da kurulan Neo Beat topluluğu, edebiyat ve müzik başta olmak üzere farklı alanlarda üretim yaparak bu altkültürün sürekliliğine katkıda bulunmuştur Neo Beat akımı, bir gençlik altkültürü biçiminde konumlanmış ve Türkiye'de Beat Kuşağı'nın çağdaş yansımalarından biri olarak önemli bir görünürlük kazanmıştır. Neo Beat topluluğu üyeleri, Türkiye'de özellikle edebiyat ve müzik alanlarında aktif bir varlık göstermekte, Beat Kuşağı'ndan devraldıklarını belirttikleri özgürlükçü ve eleştirel söylemi kendi üretimlerine taşımaktadır (Futtu, 2014). Bu bölümde ayrıca, Türkçe rock müziğin gelişim süreci ile 2010'lu yıllardan itibaren yükselen ve Neo Beat topluluğuyla etkileşim kuran alternatif rock müzik türlerinin dinamikleri ele alınacaktır.

1. Beat Kuşağı

1950'li yıllarda Amerikan orta sınıf konformist yapısına karşı bir edebiyat akımı olarak ortaya çıkan Beat Kuşağı, döneminin ve sonrasının gençlik kültürlerini derinden etkilemiştir. Kendileri gerçeği Doğu'da aramakta, Batı'nın tüketime dayalı yaşam biçimini sert bir dille eleştirmektedir. Varoluşçu felsefeden, Zen Budizm'inden, Dada akımından etkilenmişler ve gerçeğin peşine düşmüşlerdir (Güçyener, 2019, s. 65-66). Caz müzikten etkilenip şiir ve müziği birleştirmeyi amaçlamışlardır. Öyle ki bu doğrultuda dönemin müzisyenleriyle yakın ilişkiler kurmaları döneminin ve sonrasının müzik kültürlerini derinden etkilemelerine sebep olmuştur. Bu etkileşim yalnızca müzikle sınırlı kalmamış, kuşak sinemadan resme varasıya birçok sanat dalını etkilemiştir (Güçyener, 2019, s. 41). Yolda olmayı vurgulamışlar, uyuşturucu maddelerin serbestliğini savunmuşlar ve cinsel özgürlüğü benimsemişlerdir. Yeni bir bilinç oluşturmayı

hedefleyen kuşak, ortaya çıkışlarından sonraki on yıllarda ABD ve Avrupa popüler ve altkültürlerinin temelini oluşturmuştur (Güçyener, 2019, s. 7).

1.1. Beat Kuşığı’nın Ortaya Çıkışı, Kökeni ve Temel Eserler

İkinci Dünya Savaşı’nın ardından başlayan Soğuk Savaş dönemiyle birlikte Amerikan gençliği içerisinde yeni bir kuşak ortaya çıkmıştır. Beat Kuşığı, dönemin konformist orta sınıf yaşam tarzına ve aile yapısına karşı radikal bir duruş sergileyerek bu düzene tepki göstermiştir. 1929 Büyük Buhran’ı ile başlayıp II. Dünya Savaşı sonrasına kadar devam eden süreçte ülkedeki genç nüfus oldukça azalmıştır. Güçyener’in (2019, s. 8) belirttiği üzere:

Büyük Buhran’ın ardından gelen II. Dünya Savaşı ile insanlar çocuk sahibi olma isteklerini uzun yıllar ertelemek zorunda kalmışlardı. Savaşın bitip de iyimser havanın oluşmasıyla (Soğuk Savaş’ın gölgesine rağmen) bu ertelenen istek gündeme gelmiş ve insanlar çocuk sahibi olmaya başlamışlardır. Bu dönemde doğum oranının yüksek bir şekilde artışı *Baby Boom* terimi ile ifade edilmektedir.

Bu dönemin gençliği, ahlaklı ve düzenli bir aile kurma arzusuyla biçimlenen orta sınıf yaşam ideallerine yönelmişti (Güçyener, 2019, s. 2). Soğuk Savaş koşullarına rağmen böyle bir ortamın oluşması 1950 yıllarının gençlik altkültürlerinde bir karşılık bulamadı. Bu dönemde yetişen bazı genç bireyler, toplumun dayattığı konformist, düzenli ve normatif aile yapısına radikal bir karşı duruş sergilemişlerdir (Güçyener, 2019, s. 101). Onlara göre aile veya aile temelli toplumsal normlar gereksizdir. Jack Kerouac, William S. Burroughs ve Allen Ginsberg çevresinde şekillenen Beat Kuşığı mensupları, dönemin egemen değer sistemine karşı çıkmışlardır. Gerçekliği özgür yaşamda ve Doğu’da aradılar. Dönemin gençlerinin konformist orta sınıf yaşama yakın durmaları kuşak üyelerini rahatsız etmekteydi. Kendilerine Büyük Buhran sırasında trenlere binip iş aramaya giden Amerikan işçilerini örnek alıyorlardı. Öyle ki bu doğrultuda yaşamlarını yollarda geçirmeyi, uyuşturucu madde kullanmayı ve cinsel özgürlüğü savunuyorlar, bu şekilde yaşıyorlardı. Dönemin yazarları ve şairleri kendi deyimleriyle “hobolar” gibi yollara çıkıp, eserlerini yazıyorlar ve özgür bir yaşam sürüyorlardı (Devin, 2017).

Jack Kerouac’ın *Yolda (On The Road)*, William S. Burroughs’un *Naked Lunch (Çıplak Şölen)* ve Allen Ginsberg’in *Howl (Uluma)* eserleri kuşağın en bilinen, öncü eserleridir. Bu üç isim etrafında şekillenen Beat Kuşığı, dönemin gençlik altkültürlerine yön vermiş ve bu doğrultuda edebiyattan sinemaya kadar birçok sanat dalını derinden etkilemiştir. Bu şekilde özünde bir altkültür edebiyatı olarak ortaya çıkan Beat Kuşığı, döneminin ve sonrasının gençlik ve popüler kültürlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Poken (2018, s. 2) Beat Kuşığı dönemini ve tarihini, isimler ve eserler ekseninde inceleyen *Kutsal Bir Beat Kitabı* isimli çalışmasında kuşağı ve kuşak mensuplarını şu şekilde tanımlamaktadır:

Başlarına buyruk yaşıyorlardı. Dikkat çekmek, birtakım konular için farkındalık oluşturmak gibi dertleri yoktu. Bir şeyi nitelendirirken, o şey hakkında yapılan diğer yorumları önemsemiyorlardı. Bu kötü diyorlardı basitçe. Olmamalı. Bu durum, kalabalıklaşmalarına neden oluyordu. İnsanlar, hem doğrudan yorum yapabilen birilerini bulmuşlar hem de doğrudan yorum yapabileceklerini fark etmişlerdi. Rüya gibiydi.

Poken’in (2018, s. 1) aktardığı gibi Beat Kuşığı “onları başka biri gibi davranmak zorunda bırakan her şeye karşı bir isyandı.” Kendileri yaşamlarında olduğu gibi eserlerinde de

hiçbir kurala bağlı kalmıyorlar, deneysel bir dil kullanıyorlar, hatta kendi kurallarını ve yazım tekniklerini geliştiriyorlardı. Bunun en somut örneğini kuşağın kurucu isimlerinden olan William S. Burroughs'un *Yumuşak Makine, Patlamış Bilet ve Nova Ekspresi* isimli *Nova* üçlemesinde görmek mümkündür. Bu üçlemede yazar *cut-up* adını verdiği tekniği kullanmıştır. Bu teknik özünde avangard resim sanatçılarının kullandığı bir tekniktir fakat Burroughs bu tekniği edebiyat alanında kullanmıştır (Polat, 2009, s. 61). Yazar bu teknikle, önceden yazılmış edebi eserleri kesip birleştirerek yeni bir anlatım biçimi ortaya koymuş ve romanın bir “olay ve olay örgüsü içermesi gerektiğine” karşı çıkmıştır (Bursa, 2014, s. 5). Benzer bir şekilde Jack Kerouac da caz müziğin doğaçlama yapısından etkilenmiş ve “anında düzyazı” adını verdiği bir yazım tekniği geliştirmiştir (Güçyener, 2019, s. 46).

Beat Kuşağı isimli çalışmasında beat kelimesinin köklerine inen David Sterritt (2017, s. 40), Beat tarihçisi Ann Charters'e (1992) atıf yaparak beat kelimesinin modern kullanımının izine düşmüştür. Kelime ilk olarak “uçkağıtçılar” ve müzisyenler tarafından “yoksul, tükenmiş ve cepleri beş parasız” anlamlarında kullanılmıştır. Caz müzisyeni Mezz Mezzrow, “pantolonun cepleri delik, perişan hale gelmiş (beat-up) eski bir smokin” hakkında yazmış ve kendisini “bitip tükenmiş (dead beat)” olarak tanımlamıştır (Sterritt, 2017, s. 40). Kuşak içerisinde kelimenin kullanımı ise Jack Kerouac'a dayanmaktadır. Kerouac, 1950 tarihli *The Town and the City* isimli ilk romanında, bitik (beat) bir halde maddi ve manevi destek arayan bir kişinin öyküsünü anlatmıştır. Kerouac'ın beat kelimesine yüklediği anlam bununla sınırlı değildir. Aynı zamanda ikinci romanı olan *On the Road*'da baş karakterlerden birisi olan, aynı zamanda kuşak üyelerinden Neal Cassady'yi temsil eden Dean Moriarty'den bir beat olarak bahsetmekte ve onun *beatific* olduğundan söz etmektedir (Sterritt, 2013, s. 41). Kerouac bu kelimeyi “kutsal veya kutsanmış” anlamında kullanmıştır (Waldman, 1996 aktaran Muratoğlu ve Sayın, 2004, s. 5). Bu anlamıyla Kerouac, “ezilenlerin, dışlanmışların gizli kutsallığına” dikkat çekmektedir. Kuşağın “Beat Kuşağı” adıyla ilk kez kullanılması ise John Cellon Holmes'in New York Times Magazine dergisinde 1952 yılında yayınlanan “This Is The Beat Generation” isimli makalesine dayanmaktadır (Tomany, 2014, s. 274).

Beat Kuşağı'nın ilk edebi eseri Chellon Holmes'in 1952 yılında basılan *Git (Go)* isimli kitabı sayılmaktadır. Kitap basıldığı dönemde büyük bir etki yaratmamışsa da ondan yaklaşık beş yıl sonra yayınlanan *Yolda (On The Road)* romanı oldukça ses getirmiş ve kuşak resmen bir edebiyat hareketine dönüşmüştür. ABD'yi baştan aşağıya dolaşan üç gencin başından geçenleri anlatan roman, özünde Kerouac'ın 1947 yılında çıktığı dört yolculuğun hikayeleştirilmiş formlarıdır. Yazar romanda “anında düzyazı” adını verdiği doğaçlamaya dayalı bir dil seçmiş ve daktilosuna kâğıt takmakla vakit kaybetmemek için kağıtları bir rulo haline getirerek 37 metre uzunluğunda kesintisiz bir metin ortaya çıkarmıştır (Sterritt, 2017, s. 65). Büyük ölçüde otobiyografik olan romanda, karakterlerin birçoğunun gerçek hayatta karşılıkları bulunmaktadır. Romanın ana karakterlerinden olan Sal Paradise Jack Kerouac'ın kendisi, Dean Moriarty kuşak yazarlarından Neal Cassady ve Corlo Marx ise Allen Ginsberg'dir.

Beat Kuşağı edebiyatının manifestosu niteliğinde değerlendirilen bir diğer başat eser ise, Allen Ginsberg'in 1956'da yayımlanan *Howl (Uluma)* adlı şiir kitabıdır. Sonrasında Beat Kuşağı'nın manifestosu olarak adlandırılan bu eserde Ginsberg, Amerikan toplumsal yapısına ve savaşa sert eleştirel bir dille yaklaşmaktadır. Aynı zamanda Doğu öğretilerine sıkça göndermelerde bulunmaktadır. Kitap yayınlandığı dönemde *On the Road*'ın ardından büyük ses getirmiştir. Beat yazarları ve şairleri çeşitli mekanlarda şiir okuma etkinlikleri düzenlemiş, caz müzik ve şiirin etkileşimi bu mekanlarda doruk noktasına ulaşmıştır. Ginsberg Gallery-

6’de¹ *Howl*’u okuduktan sonra McClure şunları ifade etmiştir: “Bir bariyer yıkıldı! Bir insan sesi ve bedeni: Amerika’nın sert duvarına, onun ordularına, akademilerine, kurumlarına, düzeninin sahiplerine ve güç destekli temellerine karşı gürledi.” (aktaran Erdoğan, 2015, s. 134).

Beat Kuşığı’nın bir diğer temel eseri ise 1959 tarihinde yayınlanan William S. Burroughs’a ait *Çıplak Şölen (Naked Lunch)* isimli yarı otobiyografik romandır. Yazar bu romanda oldukça cesur bir dille uyuşturucu dünyasını insan zihnini zorlayacak betimlemelere başvurarak anlatmaktadır. Kitapta Allen Ginsberg, Jack Kerouac ve Burroughs’ın eşi Joan Vollmer’in kurgusal olarak karşılıkları bulunmaktadır. Kitap 1991 yılında David Cronenberg tarafından filmleştirilmiştir.

1.2. Beat Kuşığı Felsefesi

Beat Kuşığı yazarlarının dünya görüşleri varoluşçu felsefe ve Zen Budizm’i ekseninde gelişmiştir. Bu iki öğretinin çeşitli ortak noktaları bulunmaktadır. Bireyselliğe olan vurgu bunlardan birisidir. Zen Budizm’i insanın doğallığı ve kendiliğinden eminliği üzerinde temellenmekte ve her bir bireyin yaşamlarının tam bağımsız olmasının sağlıklı olduğunu vurgulamaktadır (Chang, 2011, s. 11). Beat Kuşığı yazarları da yaşamlarını bu çerçevede ilerletmeye gayret göstererek dönemin Amerikan toplumunun konformist yaşam biçimine ve kapitalizme karşı bir duruş sergilemişlerdir. Yaşamın özünü aramak için yollara düşmüş, caz müzik eşliğinde şiirler okumuş ve özgür yaşamı savunmuşlardır.

Rollo May’e göre varoluşçuluk ve Zen Budizmi’nin ortak noktası her ikisinin de ontoloji ile ilgileniyor oluşudur. Rollo May’e göre “Her ikisi de özne ve nesne ayırımından öte bir gerçeklik ile bağlantı kurma çabasındadırlar ve Batı’nın doğayı ele geçirip, üzerinde egemen olması ve insan ırkının sadece doğaya değil, dolaylı olarak kendine de yabancılaşmasıyla sonuçlandığı konusu üzerinde durmaktadırlar.” (aktaran Gücyener, 2019, s. 38). Beat Kuşığı yazar ve şairlerinin dünyaya bakışları bu iki öğreti ekseninde gelişmiştir. Onlar Batı’nın tüketime dayalı yaşam biçimini reddetmiş, gerçeği aramanın peşine düşmüş ve bu gerçeği Doğu toplumlarında bulabileceklerine inanmıştır.

1.3. Hippiler ve Beat Kuşığı

1950 ve 1960’lı yıllar Amerikan toplumsal yapısının dönüşüme uğradığı, yeni toplumsal hareketlerin ortaya çıktığı bir dönemdir. II. Dünya Savaşı’nın bitmesi ve ardından Soğuk Savaş döneminin başlaması, özgürlük hareketlerinin ivme kazanması (feminizm, cinsel devrim, savaş karşıtlığı ve çevre hareketleri vb.) dönemin gençliğinin ruhunun oluşmasındaki temel etmenlerdir.

Beat Kuşığı ile başlayan süreç “Çiçek Çocuklar²” ile devam ederken başta edebiyat olmak üzere birçok sanat dalında etkileşimi gösteren akım, gençlik altkültürlerinin ve popüler kültürün dönüşümüne de öncülük etmiştir (Gücyener, 2019, s. 41).

Bir altkültür edebiyat akımı olarak ortaya çıkan Beat Kuşığı, döneminin ve sonrasındaki on yıllarda ortaya çıkacak olan kültürel akımların kökenini oluşturmaktadır. Altkültürler, belirli kavramlar veya simgeler etrafında birleşen, kıyafetleriyle, duruşlarıyla, her alanda ürettikleri eserlerle ve sanatlarıyla bir araya gelen, egemen olan kültürün karşısında birleşmiş gruplardır.

¹ San Francisco’da bir etkinlik mekanı.

² Hippiler aynı zamanda bu şekilde adlandırılmaktadır.

Birbirlerine yakın fakat çeşitli farklılıklar gösteren hippiler ve Beat altkültürleri karıştırılmamalıdır. Beat Kuşağı büyük ölçüde kendisinden sonra gelişen, benzer formdaki altkültürlerin ve popüler kültürlerin kökenini oluşturmaktadır. Hippiler veya Çiçek Çocuklar bunlardan birisidir. 1960'lı yılların altkültür gençliğinin ruhunu oluşturan hippiler; savaş karşıtı tutumları, caz ve türevlerine olan ilgileri, cinsel devrimi savunmaları, eserlerinde ve yaşamlarında uyuşturucuya yer vermeleri ve Doğu öğretilerine ilgi duymalarıyla Beat Kuşağı ile doğrudan benzer bir form içerisine girebilmektedir. Gençlik altkültür çalışmalarının önde gelen isimlerinden Dick Hebdige'e göre, Beat ve hipster altkültürleri, aynı temel mitolojiden kaynaklanan fakat siyahi kültürlerinden farklı şekillerde etkilenmişlerdir ve bu kültürlerle karşı farklı konumlarda yer almışlardır (Hebdige, 2004, s. 50). Hebdige'nin aktarımıyla Goldman'a göre (1974):

...Tipik bir alt sınıf züppesi olan hipster, kendisini gettolardaki kaba görünümlü kişilerden ayırmak için takındığı cool ve zeki tavrıyla tıpkı bir pezevenk gibi giyinir ve kendisini "çay"ın en iyisi ve müziğin en güzeli (caz veya Afro-Küba tarzı gibi) gibi hayatın tatlarına kaptırırdı... [bunun tersine] beat, kendisine miras kalan kültür ve şehirlerle zaptırdı altına alınan ve "sıradan biri" gibi yaşayabileceği, içebileceği ve düşünebileceği uzak ve egzotik yerlere kapağı atmak isteyen, Kerouac gibi bir orta sınıf kolejlisiydi.

Hebdige buradan hareketle Beat'ler ve hippilerin siyahi kültürleriyle ortak bir kimlik etrafında birleşmelerine rağmen, çeşitli farklılıkların var olduğunu vurgulamıştır. Şüphesiz altkültürlerin karakterlerini anlamak için kuşakların giyim tarzlarını incelemek anlamlı bir çabadır. Hebdige de bu doğrultuda; hipsterların "gösterişli kıyafetler ve parlak takımlar" giydiklerini ve bunun "siyahi sokak serserilerinin geleneksel isteklerini" yapmak ve iletmek amacıyla olduğunu vurgulamıştır. Beat'ler ise "kot pantolon ve sandalet" giyerek, "hayalinde kutsal bir mekan oluşturan yoksullukla" ilişkisini dışa vurmaktaydı (Hebdige, 2004, s. 51).

Beat'lerin hemen ardından ortaya çıkan hippiler bütün bir dönem gençliğini etkilemiştir. 15-18 Ağustos 1969 tarihlerinde New York Eyaleti'nin Bethel kasabasında gerçekleştirilen Woodstock Müzik ve Sanat Festivali, hippiler hareketinin kültürel, politik ve sanatsal ifadelerinin kamusal alanda en yoğun biçimde sergilendiği sembolik bir buluşma olarak kabul edilmektedir. Vietnam Savaşı'na karşı protestoların ön planda olduğu bu dönemde hippiler, savaş karşıtı tutumlarını ve dünya görüşlerinin bir yansıması olarak üç gün sürecek bir festival düzenlemiştir. Jimi Hendrix, Janis Joplin ve Jefferson Airplane gibi dönemin önde gelen müzisyenlerinin sahne aldığı bu festival, savaş karşıtı duruşun ve alternatif gençlik kültürünün geniş kitlelere yansıdığı sembolik etkinliklerden biri olarak düşünülebilir (BBC News Türkçe, 2019).

1.4. Beat Kuşağı ve Sinema

Beat Kuşağı döneminin ve sonrasının birçok sanat dalını etkilemiştir. Bu sanat dalları arasında en öne çıkan tür edebiyat ve müzikten sonra sinemadır. Beat Kuşağı sanatçıları, yalnızca edebiyat ve müzikle sınırlı kalmayıp sinema alanında da üretimlerde bulunmuş; senaryolar kaleme almış, bazı projelerde oyuncu olarak yer almış ve yaşam öykülerinden esinlenen çok sayıda film yapımına ilham vermişlerdir. Beat Kuşağı'nın sinemadaki etkisinin çarpıcı örneklerinden biri, senaryosu Jack Kerouac tarafından yazılan ve Robert Frank ile Alfred Leslie tarafından 1959'da yönetilen *Pull My Daisy* adlı filmidir. Söz konusu filmde, Jack Kerouac'ın yanı sıra Allen Ginsberg de oyuncu olarak yer almış, böylece kuşağın sinema ile kurduğu doğrudan ilişki somut bir biçimde ortaya konmuştur.

Beat Kuşığı’nın edebiyat-sinema etkileşiminin bir başka önemli örneği, William S. Burroughs’un *Naked Lunch* adlı romanından David Cronenberg’in yönetmenliğinde 1991 yılında uyarlanan, Kanada, İngiltere ve Japonya ortak yapımı sinema filmidir. Yarı otobiyografik özellikler taşıyan bu film, Burroughs’un romanında olduğu gibi, uyuşturucu bağımlılığı ve zihinsel çözülme temaları etrafında şekillenmektedir.

Beat Kuşığı’nı merkeze alan bir diğer dikkat çekici yapım ise, 2010 yılında Rob Epstein ve Jeffrey Friedman tarafından yönetilen *Howl* adlı filmidir. Söz konusu film, Allen Ginsberg’in *Howl* isimli şiirinden esinle hazırlanmış ve Beat Kuşığı’nın sanat anlayışını sinema diliyle izleyiciye aktarmayı hedeflemiştir.

2. Beat Kuşığı, Caz Müzik ve Sonrası

Beat Kuşığı yazarları ve şairleri, caz müziğin özellikle doğaçlamaya dayalı bebop türünden beslenmiş, bu müzikal dilin ritmik ve özgür yapısını eserlerine yansıtmışlardır. Bebop akımı caz müzik içerisinde bir tür öze dönüşü ifade etmektedir. Bebop sanatçıları, kültür endüstrisinin elindeki dönemin popüler swing türüne karşı çıkmış, tekrar edilmesi zor, doğaçlamanın ön planda olduğu bir tür geliştirmişlerdir. Beat Kuşığı sanatçıları da bu türden son derece etkilenmiş ve eserlerinde bu ruhu benimsemiştir. Nitekim, pek çok müzisyen Beat Kuşığı ile doğrudan temas kurmuş ya da bu kuşağın estetik ve felsefi yaklaşımlarından derinlemesine etkilenmiştir. Aşağıdaki alıntıdan anlaşılacağı üzere kuşak üyelerinin eserlerinde müziğe sıkça vurgu yaptıkları görülmektedir.

Tüm ülkelerin yemek kokusu Karma Şehrin üzerine sinmiş, afyon, haşhaş ve pişen Yage'nin reçine kırmızısı dumanı, ormanın, tuzlu suyun, çürüyen nehrin, kurumuş dışkıların, terin ve genital organların kokusu. Dağ flütleri ve jazz ve bebop ve tek telli Moğol enstrümanları ve Çingene ksilofonlar ve Arap zurnası. (Burroughs ve Ginsberg, 2014, s. 114)

William S. Burroughs ve Allen Ginsberg’in (2014, s. 114) mektuplaşmalarından verilen bu örnekte yazarların mektuplaşmalarında Beat Kuşığı’nın temel dinamiklerine sıkça başvurdukları görülmektedir. Kuşak üyelerinin benimsediği müzik türü olan cazın bebop türünü vurgulamalarının yanı sıra dağ flütleri, tek elli Moğol enstrümanları, Çingene ksilofonları ve Arap zurnası gibi Doğu’ya ait müzik enstrümanlarına da çeşitli vurgularda bulunmuşlardır.

Bir zamanlar New Orleans’ın çamuru içinde güzel melodiler yaratan Louis Armstrong vardı, ondan önce de resmi günlerde gösteri yapan ve marşları bozup ragtime’a dönüştüren deli müzisyenler. Sonra swing ve Roy Eldridge: enerjik ve mert; dalga dalga güç, mantık ve ustalık rüzgarları estiren; pırıl pırıl gözler ve tatlı bir tebessümle borusuna doğru eğilip ezgilerini radyolara gönderen; caz dünyasını sarsan. Derken Charlie Parker geldi; Kansas City’de annesinin odunluğunda bir velet; boynuna kayışla bağladığı altosuna kütükler arasında nefes veren; yağmurlu günlerde prova yapan; Hot LipsPage’in ve bütün o müziğin yaratıcısı baba swingçileri (Basie ve Benny Moten grubunu) dinlemeye giden; sonra evini terkedip Harlem’e yerleşen; orada kaçık Thelonius Monk’la ve ondan da kaçık Gillespie’yle tanışan; ilk zamanlar sarsaklığıyla ve aletini yürüyerek, daireler çizerek çalmasıyla dikkati çeken; Lester Young’tan ve KC’den az küçük olan yaşıyla caz tarihinin odağı sayılan, sıkıntılı, aziz sakar; saksafonunu yüksekte, yere paralel tuttuğu günlerde nefesiyle dünyanın en hoş şarkılarını yaratan; saçlarını uzattığı, tembel ve uyuşuk biri haline geldiği dönemde borusunu yavaş yavaş aşağı indirip sonunda yere değdiren; bugün ise hayatın

kaldırımlarını hissetmemesini sağlayan kalın tabanlı ayakkabılar giyip aletini gevşekçe göğsünün üstünde tutan ve kayıtsız, kolay ezgiler çalan Charlie Parker. İşte Amerikan bop gecesinin çocukları.

...geçmişin seyahatlerinin otoyollarından aşağı uçar gibi birbirlerini Golgotha'ya taşırcasına yol alanlar hapis-yalnız 30 uyanık veya Birming- ham jazzın vücut buluşu, sonsuzluğu bulmak için benim bir vizyonum ya da senin bir vizyonun ya da onun bir vizyonu var mı diyerek tüm ülkeyi arabayla yetmişiki saatte katedenler, Denver'a yola çıkanlar, Denver'da ölenler, Denver'a geri dönenler & boşyere bekleyenler, Denver'ı bekleyenler & kuluçkaya yatanlar & Denver'da yalnız kalanlar ve sonunda Zamana keşfetmek için uzayıp gidenler & şimdi Denver bu kahramanları için yalnızlıktan sıkkın, Ruh bir saniyeliğine de olsa saçlarını halelendirene dek ışıyla umutsuzca katedrallerde dizleri üzerine çökerek birbirlerinin kurtuluşu ışık ve sineler için yakaranlar, parçalanmış zihinleriyle altın gibi kafaları yüreklerinde gerçeğin tılsımı cezaevinde imkansız suçlar için beklerken Alcatraz'a tatlı blueslar düzenler...

Kerouac (2016, ss. 217-218) ve Ginsberg'den (2008, ss. 29-30) yapılan alıntılardan anlaşılacağı üzere her iki kuşak üyesi de caz müziğin kutsallığına vurgu yapmış ve bebop türünü yüceltmıştır. Kerouac romanının bu kesitinde caz müziğin gelişiminden bahsetmekte ve ünlü caz sanatçısı, Beat'ler için oldukça önemli bir isim olan Charlie Parker'ı anmaktadır. Parker bebop türünün kurucu isimlerinden birisidir. Ginsberg *Uluma (Howl)* isimli şiirinin bu kısmında caz müziği vurgulamaktadır. Howl vurgulu bir şiirdir. *Uluma*'yı ilk defa Türkçe diline çeviren Şenol Erdoğan (2008, s. 20) eserin önsözünde; "Howl sesli, soluksuz, eslerle, jazzımtrak okunması hatta yüksek sesli okunması gereken bir şiirdir." şeklinde ifade etmiştir. Şiirin devam eden kısmında Ginsberg sıkça müzikten, uyuşturucudan ve Doğu'dan bahsetmektedir. Ginsberg bu şiirini Gallery-6'de okumuştur ve şiir Beat Kuşağı'nın manifestosu haline gelmiştir.

Bazı Beat şairleri ve yazarları düzenlenen çeşitli okuma gecelerinde caz müzik eşliğinde şiirlerini kalabalık topluluklara okumuştur. Müzik ve şiirin etkileşiminin en somut örneği bu noktada kendisini göstermektedir. Lawrence Ferlinghetti ve Kenneth Rexroth şiir ve caz performanslarının önde gelen iki ismidir. Bu iki isim Cellar'da, caz müzik eşliğinde eserlerini okumalarının ardından performansları kaydedilerek piyasaya sürülmüştür (Erdoğan, 2015, s. 99). Erdoğan (2015, s. 99) Ferlinghetti'nin *A Coney Island of the Mind (Akıl Adasında Bir Tavşan)* kitabının girişinden bir kısmı aktarır:

Bu yedi şiir özel olarak cazın eşlik etmesi için tasarlandılar; bu yüzden de kitap sayfaları için yazılmış şiirlerden çok kendiliğinden söylenmiş "sözel mesajlar" olarak değerlendirilmelidirler. Cazla deneysel okumanın devam eden bir sonucu olarak hâlâ bir değişim durumundadırlar.

Caz müziğin ritmik dokusu eşliğinde çeşitli şiir performansları gerçekleştiren Beat Kuşağı üyeleri, hem yaşam pratiklerinde hem de çok katmanlı üretimlerinde deneysel estetik anlayışlarıyla öne çıkmışlardır. Bu noktada Ferlinghetti'nin de belirttiği üzere kuşak sanatçıları; caz ve şiirin buluşmasında deneysel bir yöntemi benimsemiş, şiirlerini ritmik okunmaya uygun bir biçimde yazmış ve seslendirmiştir. Ginsberg, şiir anlayışını tanımlarken "Vurguyu korumak, ölçüyü tutmak, geri dönmek ve yeni bir yaratım hattına doğru havalanmak için bir üs olarak kullandığım 'kim' sözcüğüne dayandım" ifadesiyle ritmik yapı ve tekrarın şiirsel doğaçlamadaki önemine vurgu yapmıştır (aktaran Erdoğan, 2015, s. 96). Buradan hareketle Erdoğan (2015, s. 96) Howl'un "Charlie Parker'ın aynı tema üzerinde dönerek doğaçlama yaptığı, bir nefes aralıktan sonra yeniden başka bir doğaçlamaya geçtiği, herhangi bir parçasıyla"

karşılaştırılabileceğini ifade etmiştir. Şiirlerin ritme uygun bir dille yazılması, doğaçlama bir türün benimsenmesi caz müzik ve Beat’lerin etkileşimini açıkça ortaya koymaktadır.

2.1. Swing ve Bebop Ekseninde Beat Kuşığı

Beat Kuşığı yazarlarının ve şairlerinin son derece etkilenmiş olduğu caz müzik, 1890’lı yıllarda ortaya çıkmıştır (Keseroğlu, 2005, s. 3). Caz müziğin en temel özelliklerinden birisi içerisinde doğaçlama unsurlarını bulundurmasıdır. Caz sanatçısı eserini seyirciye karşı icra ederken, bir sefer daha tekrar edilmesi zor ve anlık gelişen bir melodi üretmektedir. Bu durum ilerleyen zamanlarda swing türünün ortaya çıkmasıyla birlikte çeşitli tartışmaların başlamasına yol açacaktır. Keseroğlu (2005, s. 9) çalışmasında on yıllar içerisinde caz müziğin değişen hakim türlerini şu şekilde sınıflandırmıştır:

1890-1900: Ragtime Stili

1900-1910: New Orleans Stili

1910-1920: Dixieland Stili

1920-1930: Chicago Stili

1930-1940: Swing Stili

1940-1950: Bebop Stili

1950-1960: Cool Jazz (Serin Caz, Sakin Caz) ve Hard Bop Stilleri

1960-1970: Free Jazz (Serbest Caz) Stili

1970-1980: Electric Jazz (Elektrik Caz) Stili 1980 ve sonrasındaki stiller ve akımlar

Bu çalışmada swing ve bebop stilleri önemli bir yer tutmaktadır. Swing türünün hakim olduğu dönemlerde caz müzik ciddi bir ivme kazanmış ve dönemin popüler müziği olmuştur. Caz müziği, köken aldığı sokak performanslarından ve küçük mekanlardan çıkarak büyük sahnelere taşınmış ve kültürel bir ürün olarak kitleselleşmiştir. Bebop dönemine geçmeden önce, Adorno’nun popüler ve ciddi müzik ayrımına ilişkin görüşlerine değinmek açıklayıcı olacaktır. Adorno (1999, s. 69) popüler (hafif) ve ciddi müzik arasında bir ayrım yapmaktadır. Ona göre popüler müziğin en önemli ayırt edici özelliği ciddi müzikten farklı olmasıdır. Popüler müziğin en temel özelliği endüstriyel standartlaşmadır (aktaran Erol, 2009, s. 115). Ciddi müzik ise “her parça müzikal duygusunu, parçaların canlı ilişkisinden oluşan ve asla sadece müzikal düzenin zorlanması olmayan bir parçanın somut bütünlüğünden alır” (Adorno, 1999, s. 70). Aydın ve Sam (2018, s. 162), caz müzik araştırmalarında Adorno’nun kavramlarının günümüzde uygunluğunu sorgulamışlar ve Jay’dan (2014, s. 296) aktararak Adorno’nun “Caz Üzerine” makalesini 1936’da İngiltere’de yayınladığından ve bu süreçte Amerika’ya hiç gitmeyip, caz müziğini canlı olarak deneyimleyebileceği yerlerde bulunmadığından bahsetmiştir. Adorno için ciddi müzik dinleyicisi “derin düşünme becerisini keskinleştiren”, “toplumsal ilişkilere karşı eleştirel bir bilince sahip olan” kişidir (aktaran Aydın ve Sam 2018, s. 164). Adorno caz müziği popüler ve basit müzik olarak tanımlamaktadır. Ona göre caz müzik “ilkel öğelerden” oluşan ucuz ve hafif bir dans müziğidir ve müziğin radyo aracılığıyla yeniden üretilmesi, canlı bir orkestradan daha az etkileyicidir (Adorno, 1999, s. 50). Adorno’ya göre popüler caz müziği tamamen siyahi ilkelere kopmuş ve “Tin Pan Alley” caddesinde bulunan şirketlerin ürettiği popüler müziğe dönüşmüştür (Adorno, 1999, s. 4). Adorno’nun müzikte yapmış olduğu ciddi ve popüler hafif müzik ayrımı “fazla deterministik ve elitist olması ya da kavramsallaştırmalarında bazı eksik yönler olduğu doğrultusunda özellikle son birkaç on yılda eleştirilmiştir” (Güven ve Ergur, 2014, s. 4).

Adorno’nun bu yaklaşımını, caz müzikte swing türünden sonra bir altkültür türü veya bir “öze dönüş” olarak tanımlanabilecek olan bebop akımına dahil etmek mümkün değildir. Cazın yeniden ve daha fazla doğaçlamaya dayalı bir türü olan bebop, endüstriyel ve standartlaşmış bir tür olan swing’e karşı ortaya çıkmıştır. Bebop, caz müziğin ticari baskılardan

arındırılmış özgün kökenlerine dönme çabasını temsil eden bir estetik direniş biçimidir. Bebop stili belirli müzisyenler tarafından bilinçli bir şekilde ortaya çıkarılmamış olup, farklı kentlerde farklı müzisyenlerin birbirlerinden habersiz bir şekilde yaratılmıştır (Keseroğlu, 2005, s. 25). Bu stilin en önemli isimleri “Minton’s Playhouse”da bir araya gelen, “trompetçi Dizzy Gillespie, alto saksofoncu Charlie Parker, davulcu Kenny Clarke, piyanist Thelonious Monk ve gitarist Charlie Christian” isimli sanatçılardır (Keseroğlu, 2005, s. 25). Hebdige (2004, s. 49) “gece kulübü müziğine” dönüşen, “alçakgönüllü ve cazibeli” beyaz swing türünün orijinal siyahi caz müziğinin anlamlarının hiçbirisini içermediğine vurgu yapmış ve bütün bu bastırılmış anlamların bebop’la yeniden doğduğunu belirtmiştir.

Bebop akımı öncesinde yapılan müzik, beyazların eğlencesi içindi. Müzik endüstrisini beyazlar oluşturuyordu. Beyaz müzisyenler alkışlanıyor, siyahi olanlar beyazların dans etmesi için çalışıyorlardı. Bebop, bu haksızlığa karşı çekilen bir isyan bayrağıydı. Yaylarını gererek, tuşlara basarak, davullarını döverek ve üfleyerek başkaldırmışlardı. Ortada yeni bir müzik akımı vardı ve bu akımı onlar icat etmişlerdi. Uyulması gereken katı kurallar yoktu. Önemli olan hissetmekti.

Cazın bebop türünü benimseyen Beat Kuşağı yazarları ve şairleri müzik ve şiiri birleştirme çabasına girmişler, bu eksende cazın üstüne okunabilir eserler yazmışlar ve çeşitli mekanlarda bunları sergilemiştir.

2.2. Beat Etkisinde Gelişen Müzik: Caz Müzik ve Rock and Roll

Caz müziğinin doğaçlamaya dayalı ruhundan etkilenen Beat Kuşağı yazar ve şairleri, eserlerinde bu müzikal biçime sıklıkla göndermelerde bulunmuş ve şiirlerini cazın ritmik eşliğiyle sahnelemişlerdir. Beat Kuşağı, kendisinden sonra ortaya çıkacak pek çok müzik türünü doğrudan veya dolaylı biçimde etkilemiş ve bu akımların estetik diline katkıda bulunmuştur. Bazı müzisyenler kendilerini doğrudan birer "Beat sanatçısı" olarak tanımlamış ve bu kimliği eserlerine yansıtmışlardır. Beat Kuşağı, salt bir edebiyat hareketi olmanın ötesine geçmiş; müzikle derin bir etkileşim kurmuş ve sonrasında şekillenen birçok müzik türünün temellerini atmıştır.

Amerikan toplumunda 1920’lerde başlayan ekonomik ve toplumsal sarsıntılar, sonraki kuşakların ruh dünyasında derin izler bırakmış ve bu birikimli etkiler, Beat Kuşağı ile en çarpıcı ifadesini bulmuştur. Bebop cazının doğaçlamacı ruhunu benimseyen, müzik ve metni deneysel biçimlerde buluşturan, şiirlerini sokaklarda caz eşliğinde seslendiren Beat sanatçılarının, rock and roll’un temelini oluşturması rastlantı değil; kültürel bir sürekliliğin göstergesidir. 1960’lı yıllarda Amerika’da ortaya çıkan rock and roll, kısa sürede küresel bir fenomen haline gelmiş ve çeşitli alt türlerle zenginleşerek geniş bir müzikal yelpazeye evrilmiştir. Rock and roll sanatçıları, Beat Kuşağı ve hippie hareketiyle benzer özgürlükçü, eleştirel ve karşı kültürel bir söylemi paylaşmışlardır. Zaman içinde pek çok alt türe evrilen rock müziğinin ilk izleri, Beat Kuşağı ve hippilerin öncülüğünde gelişen karşı kültür hareketinin estetik söyleminde kendini göstermiştir. Beat Kuşağı ve onu izleyen hareketler, uyuşturucu kullanımını özgürlük alanı olarak görmüş, cinsel özgürlüğü savunmuş ve geleneksel aile kurumunu sorgulamışlardır. Bu dönemlerin müzikal yaklaşımları farklı dinamikler içerse de temelde Beat Kuşağı’nın özgürlükçü ve deneysel söyleminden beslenmiştir.

Beat Kuşağı ile birlikte yoğun bir şekilde vurgulanmaya başlayan uyuşturucu, cinsel özgürlük ve yolda olmak gibi temalar döneminin ve sonrasının popüler müziğinde kendisini açık bir şekilde göstermiştir. Dönemin ve sonrasının birçok popüler müzik sanatçısı Beat

Kuşağı’ndan doğrudan veya dolaylı yoldan etkilenmiştir. Patti Smith, Tom Waits, The Moody Blues, Beatles, The Doors, Bob Dylan, Kurt Cobain ve Leonard Cohen gibi birçok isim ve grup Beat Kuşağı’ndan etkilenmiş veya doğrudan kuşağın içerisinde var olmuştur.

Poken (2018, s. 109) Beat’ler hakkında yaptığı çalışmada bu müzisyenlere detaylıca yer vermiştir. Örneğin, böcekler, haşereler anlamına gelen Beatles grubunun ismi Beat Kuşağı’ndan gelmektedir ve John Lennon dönemin yazarlarının etkisi altındadır. Lennon çıkardığı iki kitabın ardından katıldığı bir programda “Yazdıklarınızın, Beatles’ın bir üyesi olmasaydınız da basılacak kadar güçlü olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna “Eğer Beatles’ın bir üyesi olmasaydım onları bastırmak istemezdim. Yazar, buruşturur ve bir kenara atardım. Bir Beat şairi olurdum.” şeklinde cevap vermiştir (aktaran Poken, 2018, s. 208). Buradan hareketle dünyanın en popüler müzik gruplarından birisi olan Beatles grubunun doğrudan Beat Kuşağı’ndan etkilendiğini ve dünyaya bakışlarının kökenini oluşturduğunu söylemek yersiz olmayacaktır.

Tablo 1

Why Don't We Do It in the Road, The Beatles, 1968

Orijinal	Türkçe
Why don't we do it in the road	Neden yolda yapmıyoruz
No one will be watching us	Kimse bizi izlemeyecek
Why don't we do it in the road	Neden yolda yapmıyoruz
No one will be watching us	Kimse bizi izlemeyecek
Why don't we do it in the road	Neden yolda yapmıyoruz
No one will be watching us	Kimse bizi izlemeyecek
Why don't we do it in the road	Neden yolda yapmıyoruz

Dönemin en çok satan rock albümlerinin sahibi olan Beatles grubu ile birlikte İngiltere’de Beat’lerin tanınırlığı oldukça artmıştır (Güçyener, 2019, s. 74). Beatles grubunun 1968 tarihli The Beatles albümündeki “*Why Don't We Do It In The Road?*” isimli bu eser, onların “Beat felsefesinden” etkilendiklerini gözler önüne sermektedir. Eserde geçen “yol” ve “yolda olmak” vurgusu bunun bir göstergesidir. Beatles’ın eserleri içerisinde bu tür vurgulara rastlamak oldukça olasıdır. Savaş karşıtlığı, uyuşturucu ve özgür cinsellik gibi temalara eserlerinde bolca yer vermişlerdir. Tıpkı Beat Kuşağı sanatçıları gibi Beatles üyeleri de Doğu’ya karşı büyük ilgi duymuşlar ve bu doğrultuda Hindistan’a çeşitli geziler gerçekleştirmiştir. Grup “Batı’yı zengin doğu felsefesi ve mistisizmiyle tanıştırmış ve dönemin gençliği için Hindistan ütopyanın sonundaki mistik ülke olarak görünmüştür.” (Güçyener, 2019, s. 83).

Beat kuşağından etkilenen bir diğer müzisyen Bob Dylan’dır. Ginsberg’den Bob Dylan hakkında; “Şiiri, müzik aracılığıyla yeniden insanların içine götürüyor” şeklinde ifade etmiştir (aktaran Poken, 2018, s. 109). Bob Dylan ise Kerouac’ın *Yolda* romanı ile ilgili olarak; “1959 yılında *Yolda*’yı okudum. Herkesin hayatını değiştirdiği gibi benim de hayatımı değiştirdi” demiştir (Kerouac, 1991).

Tablo 2*Blowin' in the Wind, Bob Dylan, 1963*

Orijinal	Türkçe
Yes, 'n' how many seas must a white dove sail Before she sleeps in the sand?	Evet, bir beyaz güvercin kaç deniz aşmalı Kumlarda uyuyabilmeden önce?
Yes, 'n' how many times must the cannon balls fly Before they're forever banned?	Evet, top mermileri kaç kez uçmalı Sonsuza dek yasaklanmadan önce?
The answer, my friend, is blowin' in the wind	Cevap, dostum, rüzgarda savruluyor.

Bob Dylan'ın The Freewheelin' Bob Dylan albümündeki 1963 tarihli *Blowin' In The Wind* isimli bu parçasında açıkça görülebileceği üzere kendisi savaş karşıtı bir tutum sergilemiştir. Beat'lerle iç içe yaşayan Dylan'ın eserlerinde Beat'lerin işlediği bazı temaları görmek mümkündür. Uyuşturucu, kadınlar, yol ve savaş karşıtlığı gibi temalara sıkça yer veren müzisyen, yaşamında da bu şekilde bir hayat görüşünü benimsemiştir. Kendisi kuşak üyeleriyle de yakın arkadaşır. Kuşak üyelerinden Allen Ginsberg ile birlikte "*Vomit Ekspres*" isimli bir parça çıkarmıştır. Bu parçada da yol vurgusu öne çıkmaktadır. Vomit Ekspres'i ile gittiği ve gideceği yerlerden bahsetmekte, yol boyunca başından geçenleri öykülü bir dille anlatmaktadır.

Tablo 3*Cars Hiss By My Window, The Doors, 1971*

Orijinal	Türkçe
The cars hiss by my window Like the waves down on the beach	Arabalar pencerenin önünden tıslayarak geçiyor Sahildeki dalgalar gibi
The cars hiss by my window Like the waves down on the beach	Arabalar pencerenin önünden tıslayarak geçiyor Sahildeki dalgalar gibi
I got this girl beside me But she's out of reach	Yanımda bir kız var Ama ona ulaşamıyorum

1971 tarihli L.A Woman albümündeki Cars Hiss by My Window isimli bu parça da dönemin ruhuna uygun bir temayla yazılmıştır. Beat Kuşağı'ndan doğrudan etkilenen gruplardan birisi de The Doors'tur. Grubun solisti Jim Morrison bir "Beat şairi" olarak anılmaktadır. Grubun klavyecisi Ray Manzarek Beat'ler hakkında; "Jack Kerouac Yolda'yı yazmasaydı, büyük ihtimalle The Doors diye bir şey olmayacaktı." şeklinde ifade etmiştir (aktaran Poken, 2018, s. 110).

Beat Kuşağı'ndan etkilenen ve kuşak yazarlarıyla yakın bir ilişki içerisinde bulunan bir "beat gibi yaşayan" Tom Waits eserlerinde kuşağa birçok atıfta bulunmuştur. Aynı zamanda sözlerini Kerouac'ın yazdığı, *Yolda* kitabının ardından yapılan "*Jack Kerouac Reads On the Road*" isimli albümde Primus grubuyla birlikte *On the Road* isimli şarkıyı seslendirmiştir. Waits'in eserlerinde tıpkı diğerlerinde olduğu sıkça Doğu'ya göndermede bulunduğu görülmektedir. Bu göndermeler "*Telephone Call From Istanbul*" şarkısında olduğu gibi aşk, hasret gibi temalarla olabilirken, "*Road to Place*" eserindeki gibi tamamen politik ve savaş karşıtı bir söylemle de olabilmektedir.

Tablo 4*Road to Peace, Tom Waits, 2006*

Orijinal	Türkçe
Israel launched its latest campaign against Hamas on Tuesday two days later Hamas shot back and killed five Israeli soldiers though thousands dead and wounded on both sides most of them Middle Eastern civilians they fill their children full of hate to fight an old man's war and die upon the road to peace	İsrail, Salı günü Hamas'a karşı son saldırısını başlattı İki gün sonra Hamas karşılık verdi Ve beş İsrailli askeri öldürdü Her iki tarafta da binlerce ölü ve yaralı var Bunların çoğu Orta Doğulu siviller Çocuklarını nefretle dolduruyorlar Yaşlı adamların savaşını savaşsınlar ve ölsünler diye Barış yolunda

Dönemin savaş karşıtlığı anlayışı Tom Waits’in 2006 yılında yayınladığı *Orphans: Brawlers, Bawlers & Bastards* isimli albümünde yer alan *Road To Place* isimli bu eserinde de kendisini göstermiştir. Eser, İsrail – Filistin savaşında öldürülen bir genç üzerinden savaşın kötülüklerini anlatmaktadır. Waits her iki tarafta da ölen Orta Doğululara vurgu yapmış, dönemin savaşlarının başındaki isimleri, devletleri yermiştir. Tom Waits müzik kariyeri boyunca içerisinde bulunduğu kuşağın dünya görüşünü eserlerinde keskin bir dille yansıtmıştır.

Tablo 5*My Generation, The Who, 1965*

Orijinal	Türkçe
People try to put us d-down (talkin' 'bout my generation) Just because we get around (talkin' 'bout my generation) Things they do look awful c-c-cold (talkin' 'bout my generation) I hope I die before I get old (talkin' 'bout my generation)	İnsanlar bizi bastırmaya çalışıyorlar (Benim neslim hakkında konuşuyorum) Sadece gezindiğimiz için (Benim neslim hakkında konuşuyorum) Yaptıkları şeyler korkunç soğuk gözüküyor (Benim neslim hakkında konuşuyorum) Umarım yaşlanmadan önce ölürüm (Benim neslim hakkında konuşuyorum)
This is my generation This is my generation, baby	Bu benim neslim Bu benim neslim, bebeğim

The Who isimli İngilizli grubun 1965 yılında *The Who Sinngs My Generation* isimli albümündeki *My Generation* isimli bu şarkısında grup kendi bulunduğu kuşağa karşı övgüsünü dile getirmiştir. Beat’ler ile başlayıp hippiler ile devam eden süreç özünde ortak bir kuşağın yaratılma sürecidir. Her ne kadar farklı söylemlerle ve tarzlarla ortaya çıkıyor olsalar da bahsi geçen yıllarda ABD ve Avrupa’da ortaya çıkan kuşak sert ve aykırı bir dile sahiptir. The Who da bu eserinde kendi kuşağını övmekte ve çoğunluğun onlara karşı tutumlarını eleştirmektedir.

Kuşakla etkileşime giren bir diğer önemli müzisyen Patti Smith’dır. Smith Beat sanatçılarıyla oldukça iç içedir. Müzik ve şiiri birleştirme konusunda önemli bir isim olan Smith’in çeşitli şiir kitapları bulunmaktadır.

Tablo 6*A Boy Named Sue, Johnny Cash, 1969*

Orijinal	Türkçe
His father died and left him a little farm in New England	Babası öldü ve ona New England'da küçük bir çiftlik bıraktı
All the long black funeral cars left the scene	Uzun, siyah cenaze arabaları sahneyi terk etti
And the boy was just standing there alone	Ve çocuk orada tek başına duruyordu
Looking at the shiny red tractor	Parlak kırmızı traktöre bakarak
Him and his daddy used to sit inside	Babasıyla birlikte içine oturdukları o traktöre

1978 tarihli Horses albümündeki *Birdland* isimli bu parçada Patti Smith öykülü bir dil kullanmaktadır. Müzik ve edebiyatı -daha çok şiiri- birleştiren Beat'lerin etkilediği en önemli isimlerden birisi olan Smith'in bu parçası, Peter Reich'in babası olan psikiyatrist Wilhelm Reich'in ölümü hakkındadır. Öykü anlatıcılığı birçok müzik türünde görülüyor olsa da Smith bunun için özel bir çaba göstermiştir. Kendisi garage rock tarzı ile beat şiir anlayışını birleştirmeye çalışmıştır. Müzik ve şiiri birleştirme yolunda Beat bir araç olmuş, 1960'lı yıllardan itibaren ilerleyen on yıllarda, müzik çok daha ön plana çıkmıştır. Yolda olmak, uyuşturucu kullanmak, kuşağı yüceltmek, cinsel özgürlüğü savunmak, eserlerde yer yer doğaçlama tarzı bir yazım tekniği geliştirmek ve savaşımlara karşı durmak bu kuşağın müziğinin karakterini oluşturmaktadır.

Beat düşüncesinin müzikteki yansımalarına verilebilecek bir diğer örnek de İngiliz rock grubu King Crimson Yolda'nın 25. yılında "Beat" isimli bir albümüdür. Albümün içindeki parçalar Beat'lere övgü niteliğindedir. Örneğin albümdeki ilk parça olan "*Neal and Jack and Me*" isimli parça, Beat Kuşağı'nın öncü isimlerinden Neal Cassady ve Jack Kerouac'a ithafen yazılmıştır.

Beat Kuşağı etkisinde yazılan bir diğer önemli eser de dünyaca ünlü "*Hit the Road Jack*" parçasıdır. Ray Charles ve The Raellettes grubunun seslendirdiği, Percy Mayfield'in yazdığı şarkı Jack Kerouac'a ithafen yazılmıştır. Şarkıda bahsedilen Jack isimli kişi Kerouac'ın ta kendisidir. "Hit the road Jack and don't you come back" (Yola çık Jack ve bir daha asla geri gelme) dizelerinden de anlaşılabilen gibi kuşağın temel temalarından olan, yol ve yola çıkmak vurgulanmıştır. Dönemin ruhunu yansıtan bu eser on yıllar boyunca bütün dünyada dinlenen kült bir eser olmuştur.

3. Türkiye'de Beat Kuşağı ve Müzik Etkileşimi: Uluma Okumaları, 6.45 Yayınları, Kaybedenler Kulübü Film Müzikleri ve Neo Beat

1950'li yıllarda edebiyat merkezli bir hareket olarak ortaya çıkan Beat Kuşağı ilk olarak ortaya çıktığı topraklar olan ABD'yi, hemen ardından İngiltere'yi ve bütün Avrupa'yı etkilemiştir. Bu etki Türkiye'ye de çeşitli şekillerde yansımış olup günümüze kadar yayıncılık ve gençlik altkültürlerinde kendisini göstermiştir. İlk olarak 1976 yılında Ferit Edgü ve Orhan Duru'nun öncülüğünde, Ginsberg ve Ferlinghetti'nin şiirlerinden oluşan *Amerika* isimli kitap basılmıştır. Beat ve hippie hareketlerinin oldukça aktif olduğu 1950 – 1970 yılları arasında Türkiye bu fikirleri benimsemiş gençler için Doğu'ya giden yolda bir köprü görevi görmüştür. BBC'nin 1967 tarihli "*Hippies İstanbul'da*" başlıklı haberinde İstanbul'a gelen hippilerle alakalı bir haber yapılmıştır. Hippiler Katmandu'ya gitmek amacıyla yola çıkmışlar ve İstanbul'u bir konaklama noktası olarak seçmiştir. Bu haberde hippilerden birisi yolculuğunu ve yaşama dair düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

Londra’dan ayrıldım. Kendimi Norveç’te buldum. İskandinavya’da otostopla dolaşım. Sonra Norveç’e geri döndüm ve burada bir süre çalışım. Bu sırada İstanbul’la ilgili çok şey işittim. Yedi gün önce oradan ayrıldım ve otostopla yolculuk yaptım. Şimdi İstanbul’dayım. Amaç insanlarla tanışmak, size benzeyen, sizin gibi şeyler yapma isteyen gençlerle... Hindistan’a doğru devam etmek istiyorum. Ancak çarşıda daha fazla eşyayı satmam gerekiyor. Sadece yemek almak için takım elbisemi, tişörtümü satacağım. Sonra da şarap satan bir dükkana gideceğim. İçki içmem lazım. Yarın ne satacağımı bilmiyorum. Şu anda yaşam biçimim bu (BBC News Türkçe, 2024).

Doğu ziyaretlerinde yolu İstanbul’a düşen hippilere benzer bir şekilde Beat Kuşığı yazarlarının ve şairlerinin de yolları Türkiye’ye düşmüştür. Kuşağın kurucu isimleri Allen Ginsberg, William S. Burroughs ve Jack Kerouac’ın yaptıkları gezilerde yolları farklı tarihlerde İstanbul’dan geçmiştir. Allen Ginsberg ve Can Yücel’in 1990 yılında Kumkapı’da buluşmuş ve Ginsberg Can Yücel’e bir şiir yazmıştır:

Aynalar insan değil
Aynalar insan
Hem de ikisi
Hem insan hem ayna
İster Manhattan’ın doğu yakasında
İster boğaz şehrinin Kumkapı’ında
Herkes yalanları söyler
Doğruları söyleyerek
Yeni rakı masasındaki sarhoş ağızlar bile (Yücel, 1991)

Türkiye’de 1980’li yıllara gelindiğinde Beat’ler ve hippiler gençlik altkültürleri arasında görünür olmaya başlamıştır. Beat Kuşığı’nın edebi bir akım olarak Türkiye’ye yansması ilk olarak Beat kitaplarının Türkçeye çevrilmesiyle olmuştur. Zaman zaman “yeraltı edebiyatı” adı altında basılan Beat edebiyatı eserlerinin Türkçeye kazandırılması büyük oranda 6.45 Yayınları tarafından sağlanmıştır. Çeşitli yayınevleri çeşitli dönemlerde bu eserleri basmış olsa da 6.45 Yayınları külliyyatının büyük bir kısmı Beat eserlerinden oluşmaktadır. Türkiye’de hippiler ve rock and roll akımından bağımsız olarak ilk defa Beat Kuşığı kendisini fanzin ve kitap yayıncılığı alanlarında göstermiştir.

3.1. 6.45 Yayınları

Beat Kuşığı eserlerinin Türkçeleştirilmesinde önemli bir noktada bulunan 6.45 Yayınları 1989 yılında Kaan Çaydamlı tarafından kurulmuştur. Bu yayınevi kendine has üslubuyla çeşitli Beat edebiyatı eserlerini ilk kez Türkçe dilinde basmasıyla ön plana çıkmaktadır. Ginsberg’in *Howl (Uluma)* ve Burrough’ın *Naked Lynch (Çıplak Şölen)* bunlara örnek verilebilecek eserler arasındadır. 2011 yılında *Kaybedenler Kulübü* filminde kuruluş hikayesi işlenmiş olan yayınevinin bilinirliği filmle birlikte artmıştır. Kaan Çaydamlı (Medya Kulübü, 2024) röportajında:

Aslında Beat bizimle biraz özdeşleşmiş durumda 6:45 ile. Çünkü ilk metinleri zamanından çok önce yayınladık. Bizim *Çıplak Şölen*’i yayınlayışımız 15 sene öncesidir ve hiç satamadık tabi...

Beat’in bize dokunan tarafları vardı, yayıncılık anlayışımızda da bu söz konusu. Onların hayata bakışı, onların merkeze oturttukları kavramlar, “Yolda” dan başlayarak bize çok yakındı. Dolayısıyla biz bu işe o dönemlerde atladık. O dönemlerde aslında Amerikan hayatı içinde aynı şeyi ifade ediyordu. 50’lerin Amerikan yaşam biçimine karşı bir tür

devrim niteliğindeydi. Türkiye için de galiba hep öyle kalacağını düşünüyorum. Bir şeyin değişeceğini sanmıyorum ileriye doğru bu memlekette. Dolayısıyla bir kültürü getirip tanıtmış olduk, biraz kendi hayatlarımızın içinde de bunun yansıması olduğu için, bize biraz daha oturdu galiba çünkü öyle de yaşadığımız için. Beat meselesi bizim için böyle. Biraz ruh kardeşlerimiz gibi hissettiğimiz bir şey.

Çaydamlı kendisinin ve çevresinin birer “beat” gibi yaşadığını ifade etmiş, Türkiye’de ABD’de olduğu gibi köklü bir değişim beklemediğini, yalnızca kuşağı tanıttıklarını ifade etmiştir. Ekip hayata bakışları, ürünleri, düzenledikleri etkinlikler ve yaşayış tarzlarıyla altkültürel bir duruş sergilemektedir. Yayınevinin duruşu kendisini basılan eserlerin telif uyarılarında göstermektedir.

Tablo 7

Kitapların önsöz metinleri

1.	2.
Kadıköy’ün yağmurlu ve puslu sokaklarında hazırlanan bu kitap sizi uçurumdan aşağı atabilecek güce sahip olabilir. Herhangi bir şekilde ve özellikle izinsiz olarak iktibas edildiğinde Kadıköy’ün o bilinen, serin ve rutubetli lâneti, yıllar boyunca bunu yapanı takip eder, saçları dökülür, rüyasında sürekli olarak Kadıköy sokaklarından akın akın geçerek yıllık intiharlarını gerçekleştirmeye giden lemur sürüleri görür ve derin bir yalnızlığa gömülür	Bu çevirinin tüm yayın haklarını sahiplendik. Tanıtım alıntıları dışında -makul boyutlarda-izinsiz çoğaltılması ahlak kurallarına ve yasalarımıza göre aykırı sayılmaktadır. Böyle bir harekete kalkışmak istediğinizde önce bize sorarsanız uygar dünya adına seviniriz. P.S.: Tüm fotokopi fanzinler, yukardaki açıklamadan bağımsızdırlar. Onlar istedikleri ALTIKIRKBEŞ kitabını veya metnini çoğaltabilir, bozup yeniden yaratabilirler. Okurlarımızı yasal dergileri değil "fotokopi fanzinleri" izlemeye çağırıyoruz. Onlar sizi uçurumdan aşağı itecek güce sahiptirler ve uçmayı öğrenmenin zamanı geldi. Yaşasın FOTOKOPI, Yaşasın KAOS.

Bu iki yasal uyarıda yayınevi kendilerine özgü bir dille okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Ana akım telif uyarılarının aksine kurgusal bir dili benimseyen yayınevi bazı eserlerinin künyesinde fanzinlere bir boşluk bırakmıştır. Özgür, sansürsüz ve bandrolsüz yayıncılığın bir örneği olarak fanzinler, 6.45’in benimsediği yayın ilkesine uygundur. Yayınevi yalnızca Beat Kuşağı’na ait kitapları basmakla kalmamış yerli ve yabancı birçok farklı türden önemli eseri Türkçe edebiyat literatürüne kazandırmıştır. Günümüzde popüler bir isim olan Tolkien’in eserleri bu duruma bir örnektir. Yerli yazar ve şairlerden ise Enis Batur ve Oruç Aruoba gibi isimlerin birçok kitabının ilk baskısı bu yayınevinden basılmıştır. Bunlarla birlikte yayınevinin “yerli beat” veya “yeraltı edebiyatı” denilebilecek türde eserleri de oldukça fazladır. Bu eserlerde büyük oranda Beat Kuşağı’nın özgür ve sade dili benimsenmiştir.

3.2. Kaybedenler Kulübü Film Müzikleri

Kaybedenler Kulübü Mehmet Ada Öztekin tarafından yönetilen 2011 yılında gösterime girmiş uzun metraj bir filmidir. Film gerçek yaşamda var olan iki radyo yayıncısının yaşamlarını, radyo programlarını ve dünyaya bakışlarını anlatmaktadır. 1990’lı yıllarda *Kaybedenler Kulübü* isimde Kaan Çaydamlı ve Mete Avunduk tarafından yürütülen ve döneminde oldukça ses getirmiş radyo programını merkeze almaktadır. Filmin ana karakterleri olan Kaan (Nejat İşler) ve Mete’nin (Yiğit Özşener) radyo programının sunucularıdır. Bu kişiler aykırı karakterleriyle programda olabildiğince sansürsüz konuşmakta ve ana akım radyoculuk anlayışının dışına çıkmaktadır. Filmde ve gerçek yaşamda Kaan 6.45 Yayınları’nın sahibi, Mete ise bar işletmecisi ve plak ve efemera koleksiyoneridir. Kaan, Mete ve çevresindeki insanlar

büyük oranda toplumsal birçok normun karşısında konumlanmıştır. Radyo yayınlarından herhangi bir geliri kabul etmeyen ikili sıkça alkol kullanmakta, yollara çıkmakta ve sürekli farklı kadınlarla birlikte olmaktadır. Radyo yayınının popüler olması çalıştıkları Kent FM’in onlara bir bütçe vermek istemesiyle sonuçlanmaktadır. Birer Beat gibi yaşayan yayıncılar ise bu bütçeyi alkol ve çikolata gibi isteklerle almayı seçmiştir. Filmde yalnızlık, kaybetmişlik ve yolda olmak temaları sıkça vurgulanmaktadır. Kaan Çaydamlı sürekli olarak satılmayan Beat edebiyatı kitapları basmaktadır. Filmde Beat’lere yönelik çeşitli göndermeler bulunmaktadır. Örneğin, Kaan Çaydamlı bir sahnede diğer karakterlere “İyi iyi... Bu masadaki herkes son Brautigan’ı okumuş” demektedir. Beat yazarlarından Richard Brautigan’a yapılan bu vurgu gibi filmin çeşitli sahnelerinde benzer vurgulara rastlamak mümkündür. Kaan Çaydamlı katıldığı bir programda Beat Kuşığı ve Kaybedenler Kulübü arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamıştır:

Bir tür ruh kardeşliği diyebilirim buna. Bizi çok etkiledi tabi. Zaten biraz zamansız yayınlamış olmamızın sebebi de budur herhalde ama Beat Kuşığı’nın Amerika’da yaptığı şey, aslında bizim kuşağımızın yaşadığı şeye çok denk geliyordu. O klasik Amerikan aile yapısını yıkmakla ilgili bir hareketti bu. Bizim kuşağımızda da aynı tabular, aynı dayatmalar, aynı yaşam biçiminin dayatılması gibi. Rahatsızlık vardı bizim kuşağımızda da. Belki 1980 darbesinden sonraki bu apolitikleşmenin etkisi vardır bunda diye düşünüyorum. Dolayısıyla biz çok yakın hissettik Beat Kuşığı’na kendimizi. Biraz da bizim yaşam biçimimizi ve yaptığımız işleri de belirledi (Standart Radyo, 2024).

Beat Kuşığı, 6.45 Yayınları ve *Kaybedenler Kulübü* filminin ilişkisi kuşağın Türkiye’deki yansımalarını anlamak için referans alınabilecek önemli noktalardan biridir. *Kaybedenler Kulübü* filminin vizyona girmesiyle birlikte Türkiye’de Beat Kuşığı yeniden gündeme gelmiş ve sonrasında oluşacak akımların temelini oluşturmuştur. Bu doğrultuda Kaybedenler Kulübü radyo programı yeniden yapılmış, Bahama Okumaları ve Yalnızlar Partisi gibi etkinlikler de bilinir bir hale gelmiştir. Bu eksenle filmde kullanılan müzikler kuşağın Türkiye ile olan bağlantısını açıklamak için geçerli bir araç olacaktır. *Kaybedenler Kulübü* filminde kullanılan müzikler, sanatçılar ve kullandıkları temalar bu ilişkiyi açıklama noktasında önemlidir.

Son defa görmek için geleceğim yanına
Sonra yol alır beni, kalır her şey ardımda
Sensizlik zor bilirim, gitmeliyim sonunda
Yol varsa içinde, bakamazsın ardına

Gülce Duru’nun Yalnız isimli bu parçasında yol ve yolda olmak vurgulanmaktadır. Beat Kuşığı üyelerinin maddi hiçbir şeye önem vermemesi, paraya ve aile yapılarına karşı duruşları ve yolda olmaya verdikleri önem *Kaybedenler Kulübü* filminde de benzer bir şekilde işlenmiştir. Gülce Duru’nun bu şarkısındaki vurguları da Beat Kuşığı’nın ana temalarıyla temas halindedir.

Hiç birisinin sana sahip olduğunu düşündüğün oluyor mu
Ya da bir şeyin
Evet, evet, fark ettim onu
Her fark ettiğimde de gitmek istedim

Bazı insanlar aile kurmaya önem verirler
Yani buna değer verirler
Bazılarıysa başka birtakım şeylere değer verirler

Onlara değer verirken niye değer verdiğini düşünmez bile
Toplumun içinde erimiş olan birey

Cavit Ergur “*Kaybetmek*” isimli parçasında filmde geçen bir repliği kullanmış ve müzikle eşlik etmiştir. Enstrümantal parçada yalnızca filmde Kaan ve Mete’nin radyoda aralarında geçen bu diyalog duyulmaktadır. Bu replik içerisinde de hali hazırda yaşayışlarıyla ve işleriyle Beat Kuşağı’nın Türkiye’deki temsilciliğini üstlenen iki radyocunun kuşak üyeleriyle benzer temalara başvurdıkları görülmektedir. Karakterler sahip olma duygusu reddetmekte, aile kurmayı değersiz görmektedir. Şarkıda geçen repliğin sonunda “toplum içinde erimiş olan birey”den bahsedilmektedir.

Beat Kuşağı sanatçılarının belirli bir sırayla ilerleyen, tüketime dayalı ve ana akımın oluşturduğu kültüre karşı bir yaşam tarzı benimsemeleri, her ne kadar kalabalık kitlelere ulaşmış olsalar da “çoğunluğun” dışında kalmalarına sebep olmuştur. Benzer bir şekilde *Kaybedenler Kulübü*’nün baş karakterleri de çoğunluğun kalıplaşmış ve kabul görmüş yaşam biçimine karşı çıkmakta ve altkültürel bir duruş sergilemektedir. Raymond Williams’a (aktaran Özü, 2009, s. 20) göre “Eğer kültür belli bir yaşam tarzı ise, o halde altkültür anayol kültürüne ters düşen alternatif bir yaşam tarzıdır.” Filmde geçen karakterler, kullanılan müzikler ve işlenen temalar Amerika’daki Beat kültürünün yapısına oldukça uygundur. Egemen kültürün karşısında olmak, aile kurumuna ve aile kurmaya önem vermemek, çeşitli amaçlarla yollara çıkmak ve üretimlerini de bu doğrultuda yapmak Türkiye’deki Beat altkültürünün temel argümanlarıdır. Bu argümanlar *Kaybedenler Kulübü* filminde de sıkça vurgulanmış, Beat’in altkültürel öğeleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

Tablo 8

Wrong Side of the Road, Tom Waits, 1978

Orijinal	Türkçe
On the wrong side of the road	Yolun yanlış tarafında
Things move slow	Her şey yavaş hareket ediyor
On the wrong side of the road	Yolun yanlış tarafında
Can’t get back home	Eve geri dönemem

3.3.Uluma Kısa Filmi ve Bahama Okumaları

2008 yapım *Uluma*, Mehmet Ada Öztekin tarafından yönetilen 37 dakikalık bir kısa filmidir. İki bölümden oluşan filmin girişinde Mevlana’nın *Mesnevisi*’nden bir bölüm okunmaktadır. Hemen ardında başlayan filmin ilk bölümünde 6.45 Yayınları’ndan Kaan Çaydamlı ve Şenol Erdoğan ile yapılan röportajlar bulunmaktadır. Bu röportajlarda Beat Kuşağı ve *Howl*’un basım hikayesi anlatılmaktadır. Filmin ikinci kısmında ise Şenol Erdoğan, Allen Ginsberg’in *Uluma* (Howl) şiirini bir barda müzik eşliğinde yüksek tempoda okumaktadır.

Türkiye’de Beat Kuşağı’nı anlama noktasında bu kısa film oldukça önemlidir. *Howl*’un ilk kez Türkçe dilinde basılması, bu sürecin bir film yapılması ve bütün bunları 6.45 Yayınevi ve çevresinin yapmış olması Beat Kuşağı’nın Türkiye’deki yansımaları hakkında çeşitli izlenimler ortaya koymaktadır. Tıpkı filmde olduğu gibi dönem dönem çeşitli mekanlarda müzik eşliğinde benzer Beat okumaları yapılmaktadır.

Büyük oranda 6.45 Yayınevi çevresinde gelişen Türkiye’de Beat Kuşağı kendisini filmlerde, çeşitli radyo programlarında, yayınlanan kitaplarda, partiler ve okuma gecelerinde göstermektedir. “Bahama Kuşkusunu Gecesi Okumaları” adıyla düzenlenen etkinlikler de

bunlardan birisidir. 6.45 Yayınlarının bir edebiyat serisi olan *Bahama Kuşkususu*’nun okunduğu gecelerde, Beat okumalarından farklı olarak yerli yazarlar okunmaktadır. Okuma gecelerinde bu kitaplardan çeşitli bölümler bir müzisyenin doğaçlama gitar soloları eşliğinde okunmaktadır.

3.4. Beat Etkisinde Gelişen Türkçe Müzik ve Rock Türü Örneği

Beat Kuşığı Türkiye’deki müzisyenleri çeşitli biçimlerde dolaylı veya doğrudan etkilemiştir. Beat kökenli hippie ve müzikteki rock and roll akımları farklı dönemlerde Türkiye’de ana akım ve underground müzik ortamlarında kendisini göstermiştir. Her ne kadar Türkiye’de Beat Kuşığı ve müzik ilişkisi ABD’de olduğu gibi devrimsel bir nitelikte gelişmemiş olsa da çeşitli müzisyenler ve müzik grupları doğrudan veya dolaylı olarak kuşaktan etkilenerek gelişen akımlara yakın temalarda eserler üretmiştir. Türkçe rock müziğin ilk dönem eserlerinde oldukça sınırlı olan bu etki, özellikle 2010’lu yıllardan itibaren ortaya çıkan Türkçe alternatif rock müzikte kendisini sıkça göstermiştir. Çalışmanın bu bölümünde Türkçe rock müziğin 2010’lu yıllara kadar olan değişimi incelenecek ve 2010’lu yıllarda popülerleşen alternatif rock müzik ile “yeni nesil” Beat söylemleri çeşitli gençlik altkültür grupları ekseninde incelenecektir.

Dün gece ona dokunduğumu sana nasıl anlatabilirim?
Biraz şarap içtik
Ve bilirsin biraz dedikodu
Aslında Chet Baker'ın bununla hiçbir ilgisi yoktu
O ruj lekesi
Dağınık bir yatak
Sıcak bir gülümseme
Bunlara katlanabilir misin?

Bad’lik Amiri isimli bu parça Kargo grubunun 1997 tarihli *Sevmek Zor* isimli albümünden alınmıştır. *Bad’lik Amiri*, çalışmanın önceki bölümünde bahsedilen Kaybedenler Kulübü radyosunda geçen bir ifadedir. Radyocular, radyoya bağlanan dinleyicilerin bazılarını bulundukları bölgeye göre “amirlikler” vermektedir. Kargo’nun bu parçası adı geçen radyo programına adanmıştır. Parçada doğrudan bir Beat göndermesi bulunmuyor olsa da eserin deneysel yapısı ve sözlerde işlenen temalar kuşağın akabinde gelişen ruh ile örtüşmektedir. Eser içerisinde Beat Kuşığı’yla yakın ilişkileri bulunan Amerikalı caz müzisyeni Chet Baker da anılmaktadır.

Beat Kuşığı her ne kadar döneminde ve sonrasında çeşitli müzik türlerini etkilemiş olsa da doğrudan bir müzik akımı olarak “beat müziği” oluşmamıştır. Aksine kuşak üyeleri caz müziğin deneysel ve doğaçlamaya dayalı ruhundan etkilenerek şiirlerini ve yazılarını müziğe yedirmeye çalışmıştır. Beat Kuşığı’nın müziğe etkisi daha çok başlattıkları hareketin dili ekseninde gelişmiştir. Türkiye’de de durum benzer bir şekildedir. Doğrudan bir “beat şiiri” temasında ekseninde gelişen bir müzik altkültürü oldukça sınırlıdır. Beat’lerin özgür dilinin etkisiyle gelişen rock müzik ve türevleri oldukça gelişmiştir. Beat ekseninde gelişen sanat türlerinde deneysellik oldukça ön plandadır. Çalışmanın bu kısmında doğrudan Beat Kuşığı’na referans vermeyen -hatta belki de kuşaktan haberi olmayan-, kuşakla benzer temalar işleyen, kuşağın etkilediği ve akabinde dünyada yerleşik bir altkültür veya popüler kültür müziğine dönüşen rock müziğin Türkiye’de üretilen eserlerinden çeşitli örnekler verilecektir.

Türkiye’de rock and roll 1960’lı yıllardan itibaren kapitalist sisteme karşı orta sınıf gençlerinin bir başkaldırısı olarak ortaya çıkmıştır (Konyar, 2010, s. 127). Bu dönemde var olan sanatçılar ve gruplar büyük ölçüde “Anadolu rock” türünde eserler üreten sanatçılardır. Hemen

sonrasındaki yıllarda rock müziğin birçok alt türü de Türkiye müzik endüstrisinde görünür olmaya başlamıştır. 1980’li yıllardan itibaren yeni liberal politikaların ortaya çıkması ve kentleşmenin hız kazanması gibi durumlardan sonra ortaya çıkan “apolitik” kuşak arasında rock müzik de politik ruhunu kaybetmiştir (Konyar, 2010, s. 127). 1990’lı yıllara gelindiğinde Teoman, Şebnem Ferah, Özlem Tekin, Pentagram, Athena ve MFÖ gibi isimler ve gruplar ön plana çıkmıştır. Bu sanatçıların popüler müzik sahnesine ulaşmalarıyla birlikte 2000’li yılların başlarında Türkçe rock altın çağını yaşamıştır. Bu dönemde Mor ve Ötesi, Duman, Manga, Kargo, Hayko Cepkin ve Aylin Aslım gibi birçok rock sanatçısı popüler müzik endüstrisinde görünür olmuştur. Özellikle 1980 yılından itibaren rock müzik, Amerika’daki özüne yaklaşıp, benzer bir dilde benzer temalarda üretilmeye başlanmıştır. Beat’lerin özgür ve deneysel dillerinin kendisini kuşaktan sonraki on yıllarda ortaya çıkacak olan rock müzikte göstermesi ve rock müziğin de belirli bir dönem bütün dünyada popüler müzik olması Türkiye’deki rock kültürünün gelişimi açısından oldukça önemli bir gerçekliktir. Çeşitli Türkçe rock eserleri aşağıda örneklendirilmiştir.

Tablo 9

Yol temalı şarkılar

Teoman – Yollar (alb. Teoman, 1997)	Kargo – Söyle (alb. Yalnızlık Mevsimi, 1998)
Gizli bağın çözüldüyse	Suçta teşvik yok
Yollar varsa	Bütün bir ailen yok
Pahalıysa	Dine inancın yok
Uzun, kısa ya da darsa	Cebinde paran yok
Artık hiç farklı olmayan	Havada oksijen yok
Sıkıldığın	Bir yudum alkol yok
Hayatınsa	Altın alyans yok
Aslında yollar	Temiz bir giysin yok
Yalanını görmez, yaraları sarmaz	
Hiç bitmez	O zaman öfkeyle siyaha dönersin
Aslında yollar	İçindeki korkuyla yeşile
Daralıp açılmaz, sonuna da varmaz	O zaman acıyla mora dönersin
Hem varsan da	İçindeki gururla griye
Fark etmez ki	
Athena – Kafama Göre (alb. Altüst, 2014)	Hayko Cepkin – Yol Gözümü Dağlıyor (alb. Sandık, 2010)
Kuralı yok kuralı yok	Gözümde yaş, bomboş elim
Hayat senin gibi delisi yok	Hiçbir şeyin dibindeyim
Yaşıyorum gelişine	Geçmiş her gün hikâyemdir
Takılıyorum kafama göre, kafama göre	Böyle bilsin sevdiklerim
Kafama göre	Hiç aklında yokken bir ışık yanar
Karışmasınlar, dokunmasınlar	Yol gözümü dağlıyor bak
Ben böyle keyfime bakıyorum	Ağlasan da boş
Bozuk düzen öylesine	Bendeki zehir kadar sarhoş
Takılıyorum kafama göre, kafama göre	Bu nehir gibi akan sular ne çok olur bu gözlerde yaş
Kafama göre	Tadı yok çok zor olur bir daha

Bu eserlerde işlenen temalar aşk, sevgi, yol, alkol ve hayat gibi Türkçe rock müzikte sıklıkla başvurulan konulardır. 2000’li yılların başlarında düzenlenen festivallerde (örn. Zeytinli Rock Festivali) bu kişiler veya gruplar ön plandadır. Giyimleri, söylemleri ve sahne performanslarıyla öne çıkan bu sanatçılar toplumun çoğunluğunun kabul ettiği değerlere karşı bir dil geliştirmiştir. Benzer bir şekilde Türkçe rock müzikte, 1980 öncesi kadar olmasa da politik söylemlere dönem dönem başvurulmaya devam edilmiştir. Onları takip eden dönemin genç kuşağı arasında giyimden saç modellerine kadar bir moda oluşmuştur. Türkiye’de rock müzik ile birlikte başlayan müziğin dilinde “özgür” bir dilin benimsenmesi bugünlerde

alternatif rock türüyle devam etmektedir. Alternatif (indie) rock müzik 2010’lu yıllardan itibaren Türkiye’de popüler müzik arenasında görünür olmuştur. Evde kaydedilen, bağımsız amatör eserler sosyal medya platformlarına yüklenmiş ve bu şekilde alternatif rock müzik olarak adlandırılan tür müzik endüstrisinde oldukça büyük bir alana yayılmıştır.

Tablo 10

Alternatif rock müzik temaları

Gaye Su Akyol – Develerle Yaşıyorum (alb. Develerle Yaşıyorum, 2014)	Son Feci Bisiklet – Morfin (sing. 2014)
Çöl ateşi gibi eziyor içimi kör edici kumlar şahit Aşkını acısını bacısı dar ağacına asmak mı gere Kurşunu sana değil senin o katı kalbine sıkamak mı gerek Doymaz, özü kabahatini bilmez Lütfuna da erişilmez Develerle yaşıyorum Ah ya o uzaya gidilecek, ya o uzaya gidilecek	Bi sigara iç ve sakinleş Daha yolumuz var Biraz morfin sipariş et garsonumuzdan Başladığımız kadar doğal bi sonumuz var Bi sorunumuz var Bi sorunumuz var Aslında ben de seninle gelmek isterim Ama uyuşmuş eklemlerim Güzel olan bütün hislerim Sonunda uyuşursun sen de yavaş yavaş Yine de istersen sonuna kadar savaş
Kesmeşeker – Kadıköy’de Zen (alb. Kadıköy, 2017)	Yüzyüzeyken Konuşuruz – Kadıköy Kızı (alb. Akustik Travma, 2018)
Bir çekirge hissiyatıyla Zıplıyorum, soruların sorulduğu yerden Bir ümidin savaşçısına Bakıyorum, soruların sorulduğu yerden Kadıköy’de Zen	Geceler hep aynı çıkmaz barlar birbirinin tıpkısı Bunu içersek uyutmaz ruhum Yunan’da haz tanrısı Sinema, moda, alkoholizm, resim belki daha fazlası Sen varken lafa gerek yok Ben insan sen Kadıköy kızı Kadıköy kızı

Alternatif müzik/alternatif rock müzik kategorisine ait bu eserlerde Kadıköy semti, Zen öğretisi, alkol ve mistik vurgulara yer verilmiştir. Türkçe alternatif müzikte ilk dönem Türkçe rock müzikten çok daha fazla Beat Kuşağı’na yakın temalara rastlamak mümkündür. Bu dönemde çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylandırılacak olan yerli bir Beat akımı Neo-Beat’in ortaya çıkması, festivallerde ve alternatif rock müziği içerisinde oldukça aktif olmaları karşılıklı bir etkileşim sürecini beraberinde getirmiştir. 2010’lu yıllarla birlikte yeni medya araçlarının gelişmesi ve müzisyenlerin “şirket egemenliklerinden” bir nebze de olsun kurtulmalarıyla birlikte, popüler müziklerin ortaya çıkış süreçlerinde çeşitli değişimler yaşanmıştır. Geleneksel medyada şirketlerin elinden çıkan standartlaşmış popüler müzikler, yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte büyük bir dönüşüm sürecine girmiştir. Sanatçı artık kendi evinde telefonuyla kaydettiği parçayı sanatçılar kitlelere rahatlıkla ulaştırabilmekte ve ürettiği eser popüler müzik endüstrisinde kendisine bir yer bulabilmektedir. Müzik şirketleri yeni medya hakimiyetinin başlamasıyla birlikte tamamen ortadan kaybolmamıştır. Hala popüler müziğin belirlenmesinde söz sahibi olabilmektedir. Yalnızca popüler müziğin belirleyicisi olan faktörler tamamen olmasa da büyük ölçüde değişmiştir. Sanatçı ve dinleyici arasındaki aracı artık olmak zorunda değildir. Karşılıklı etkileşim ortamının daha olası olduğu WEB 2.0 döneminde durum böyledir. Böyle bir ortamda şirketlerin popüler müzikte belirleyici olma gücü azalmıştır. Bu süreçte ortaya çıkacak olan Neo Beat ve alternatif rock müziğin yollarının kesişmesi, benzer söylemlerde bulunmaları ve ortaya çıkış serüvenlerinin benzer hikayeler içeriyor oluşu şaşırtıcı değildir. Benzer dönemde, benzer durumlara karşı, benzer söylemlerle ortaya çıkan bir gençlik hareketi olarak Neo Beat ve alternatif rock müzik tıpkı Beat Kuşağı’nın ortaya çıktığı dönemde caz müzikle olan ilişkisi gibi, benzer bir formda Türkiye gençlik kültürleri arasında yer edinmiştir.

3.5. Yerel Bir “Beat” Altkültürü: Neo Beat Akımı ve Müzik Festivalleri

Kendilerini Beat Kuşağı’nın yeni dönem temsilcileri olarak tanımlayan “Neo Beat”, Türkiye kökenli bir oluşum olarak 21 Mart 2013 tarihinde Ankara’da ortaya çıkmıştır (Fanzin Apartmanı, 2024). Doğrudan bir edebiyat hareketi olmanın ötesinde benzer dünya görüşlerine sahip olan insanların bir arada toplandığı bir gençlik altkültür grubu formundadır. İlk olarak birbirinden farklı üniversitelerde bir öğrenci hareketi olarak başlayan akım zaman içerisinde bir gençlik altkültür hareketine dönüşmüştür. Beat Kuşağı’nın Türkiye’deki görünümünden birisini olan Neo Beat, çeşitli etkinliklerde bir araya gelen, müzik festivallerinde buluşan ve en nihayetinde “yeraltına” çekilen bir harekettir. Kendilerini yollarda, festivallerde ve edebiyatta göstermektedirler. Akıma dahil olan isimlerden Ufuk S. Yüksel’in (Fanzin Apartmanı, 2024) verdiği röportajda; popüler kültürün yeraltı dünyasına vermiş olduğu zararlardan bahsetmiş ve kendi deyimiyle “çakma hipster kültürünün birkaç Hollywood filmine öykünerek oluşturulmuş içi boş-biçimci bir yeraltı kültürüyle birleşmesiyle ortaya garip-saçma-absürt bir underground kültür” çıkarmasından duydukları rahatsızlığı vurgulamıştır.

Herkesin benzer biçimde giyindiği, klişe sözlere, ucuz hedonizme ve birbirinin aynısı repliklere dayalı, varoluşçu felsefeyle, Zen’le ya da Dostoyevski’ye kadar uzanan gerçek yeraltı edebiyatıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan bu absürtlük, bir şekilde Kadıköy gibi kurtarılmış bir bölge üzerinde büyük etkiye sahip olabiliyordu. Altın çağını 90’larda yaşayan Kadıköy, bu çakma underground kültürün saldırısıyla içeriğinin boşaltılması tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. (Yüksel, 2017)

Yüksel’in ifadesiyle Neo Beat bu noktada sokaklara çıkma kararı almıştır: “21 Şubat 2015’teki Jim Morrison Gecesi’nde bu enerji sokağa taşacak, yüzlerce kişiyle Kadife Sokak’a girilecek, oradan Moda’ya dek uzanan hat boyunca sokaklarda Çare Rock’n’Roll, çare Neo Beat çılgınlıkları yankılanacaktı.”

Bu eksenle Türkiye merkezli bir Beat altkültür hareketi olarak Neo Beat birçok etkinlik düzenlemiş ve bununla birlikte kitleleri de oldukça artmıştır. Neo Beat’ler 2015 yılında Yolda Projesi ve Satürn Komünleri gibi birçok etkinlik düzenlemiş ve Türkiye’nin çeşitli bölgelerine doğru yola çıkmıştır. Yola çıkmak ve yolda olmak tıpkı Beat Kuşağı döneminde olduğu gibi Neo Beat’ler için de oldukça önemlidir. Deneyelliği ve anonimleşmeyi merkezlerine alan hareket, altkültürel kimlikleriyle genç kuşak arasında kendisine önemli bir yer bulmuştur. Edebiyat alanında kendisini çeşitli fanzinler ve kitaplarda gösteren Neo Beat akımı içerisinde, *Simülasyon Öyküleri*, *Neo Beat’in Yol Kitabı* ve *Route 66 Neo Beat* gibi kitaplar basılmıştır. Yeni medya platformları üzerinde örgütlenen ve etkinliklerini duyuran hareket 2017 yılı itibarıyla yeraltına çekilme kararı almış ve bazı sosyal medya hesaplarını kapatmıştır (Adastra, 2024). Bu kararlar birlikte bütün etkinliklerini de durduran Neo Beat, varlığını anonim bir şekilde sürdürmektedir.

Düzenlenen bütün etkinliklerin yanı sıra Neo Beat görünür olduğu dönemde, müzik alanında da kendisini göstermiş ve her alanda müzikle iç içe bulunmuştur. Neo Beat’ler çeşitli müzik festivallerine katılmış ve bu festivallerde kendi isimleriyle var olmuşlardır. Müzikle oldukça iç içe olan, festivallere katılan, çeşitli mekanlarda müzik eşliğinde şiir okuma performansları gerçekleştiren Neo Beat Kuşağı’nın kendileri de müzik üretiminde bulunmaktadır. Anonimleşme ve deneyelliği ön plana çıkartan, müzikte de böyle bir ruhu benimseyen Neo Beat akımı içerisinde “NeoBeatBand” isimli bir müzik grubu yer almakta ve bu grup eserlerini maddi gelir elde edilemeyen “Soundcloud” isimli platforma yüklemektedir. Bu noktada da Neo Beat’lerin üretimlerinde herhangi bir maddi kaygı gütmediklerini görmek mümkündür. Kendileri tüketim çılgınlığına, tektipleşmeye karşı çıkmakta ve eserlerini bu doğrultuda üretmektedir.

Kalabalık sanrılar sorur tüm çılgınlıklarımı
Aldığın her nefes yaratır sokaklarımı
Kadehimin boş halleri bilincime dolduruyor tenini
Zira okşadığın her kedi onlardan iyi tanıyor seni
Gelecekte korkma burası benim evrenim
Kadın plan yok plan da bu
Kelimeleri boş ver hiçbirisi varlığımızı kaldıramaz
Kırdım plaklarımı hiçbirisi ritmimize dayanamaz
Algılarım açık kozmik bakışlarına
Zaman mekan yok kalmadı kollarında
Gelecekte korkma burası benim evrenim
Kadın plan yok plan da bu

NeoBeatBand’in “*Plan Yok*” isimli bu parçasında “sanrı, plansızlık, ritim, kozmik” gibi kelimeler kuşağın söylemlerinde sıkça yer verdiği kelimelerdir. Plansızlık, gelecek kaygısı gütmeme, kozmik vurgular ve zaman-mekandan bağımsızlaşma bu parçada vurgulanan temel temalardır. Neo Beat Türkiye gençlik altkültürleri içerisinde Beat Kuşığı’nı en görünür şekilde yansıtan akımlardan birisidir. Geçmişte daha çok 6.45 Yayınevi ve çevresindeki insanların üretimleri ekseninde varlığını devam ettiren Türkiye’de Beat Kuşığı, Neo Beat ile birlikte oldukça ön planda bir gençlik altkültürüne dönüşmüştür. Kendileri çeşitli kitap ve müzik üretimlerinde bulunmuşlar, Türkiye’deki ilk “Beat’lerin” ardılı olmuşlar ve gençlik altkültürleri arasında önemli bir yer edinmişlerdir.

Sonuç

Beat Kuşığı, Amerikan orta sınıf konformist anlayışına karşı bir edebiyat hareketi olarak 1950’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Kuşağın ortaya çıkışında birçok toplumsal etmen vardır. 1929 Büyük Buhran’ı ile başlayıp II. Dünya Savaşı’na kadar devam eden süreçte ABD’de genç nüfusun oldukça azalması, var olan muhafazakar aile ve toplum anlayışının daha da keskin bir şekilde toplumda cereyan etmesine sebep olmuştur. Genç kuşaktan iş bulmaları, evlenmeleri, çocuk yapmaları ve tüketerek bir yaşam sürmeleri beklenmektedir. Böyle bir ortamda ortaya çıkan Beat Kuşığı sanatçıları, toplumun tüketime dayalı, belirli bir sırayla ilerleyen donuk yaşamına karşı çıkmıştır. Kendileri toplumun çoğunluğu tarafından kabul edilen bu değerlerin tamamını reddetmiş, gerçeği Doğu öğretilerinde aramışlardır.

Beat Kuşığı döneminin ve sonrasının gençlik kültürlerinin oluşmasında oldukça önemli bir konumda durmaktadır. Caz müzikten etkilenen, doğaçlama ruhunu eserlerine yansıtan kuşak, döneminin ve sonrasının müzik kültürlerinin oluşmasında bir basamak olmuştur. Amerikan muhafazakarlığına ve tüketim çılgınlığına karşı yarattıkları dil gelecek on yılların popüler müzik türlerinden birisi olan rock and roll’un kökenini oluşturmuştur. Bu çalışma kapsamında ele alınan rock müziğine ait eserlerde de görüldüğü üzere Beat’ler, dönemlerinin sonrasında ortaya çıkacak olan müziği etkilediği gibi, dönemin gençlik kültürlerinin dilini de etkilemiştir. Eserlerin temaları ve dönemin gençlik kültürlerinin özgür bir dili benimsemeleri noktasında Beat Kuşığı bir ilk adım olmuştur.

Başta ABD ve Avrupa olmak üzere bütün dünya gençlik kültürlerini dolaylı veya doğrudan etkileyen, bir ilk adım olan kuşak Türkiye’de de kendisini çeşitli şekillerde göstermiştir. İlk olarak Beat eserlerinin ilk defa 6.45 Yayınları aracılığı ile yıllarca Türkçeye çevrilmesi Türkiye’de Beat Kuşığı’nın görünürlük kazanmasındaki ilk adımı olmuştur. 1980’li yıllardan itibaren yeni liberal politikaların ortaya çıkması, kentleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan “apolitik” kuşak kendisini müzik camiasında da göstermiş ve Anadolu rock

müziğin yerini diğer rock türleri almıştır. Yayıncılık ile başlayan Türkiye’de Beat Kuşağı, bir sonraki aşamada 1990’lı yıllara gelindiğinde *Kaybedenler Kulübü* radyo programının yapılması ve 2011 yılında bu programın filmleştirilmesiyle devam etmiştir. 2010’lu yıllarda Neo Beat isimli bir gençlik akımı ortaya çıkmış ve bu akım kendisini özellikle edebiyat ve müzik alanlarında göstermiştir. Neo Beat’ler alternatif Türkçe rock müzikle etkileşim halinde olup çeşitli rock festivallerinde bulunmakta, alternatif rock müzik sahnesiyle hem söylemsel hem de biçimsel olarak ortak bir ruhta buluşmaktadır. Sonuç olarak Türkiye’de Beat Kuşağı’nın müzik ile olan etkileşiminde Neo Beat’ler ve alternatif rock müziğin karşılıklı etkileşimi, Beat’lerin caz müzik ve rock and roll ile etkileşimine benzetilmektedir. Türkiye gençlik altkültürleri arasında Neo Beat’ler oldukça önemli bir konuma sahiptir.

Neo Beat hareketi, yalnızca bir edebi ya da müzikal üretim alanı olmanın ötesinde, Türkiye’deki gençlik altkültürlerinin dönüşümünde etkin rol oynayan kültürel bir aktör olarak değerlendirilebilir. 2010 sonrası dönemde görünürlük kazanan bu hareket, bireysel ifade özgürlüğü, otorite karşıtlığı ve alternatif yaşam biçimlerinin savunusuyla, neoliberal hegemonyaya karşı mikro düzeyde direniş alanları yarattığı söylenebilir. Dick Hebdige’in altkültür kuramından hareketle değerlendirildiğinde, Neo Beat üyelerinin kullandığı semboller, dil ve üretim pratikleri, egemen kültür kodlarına karşı sembolik bir meydan okuma niteliğindedir.

Bütün bunlardan hareketle Beat Kuşağı ABD’de olduğu gibi bütün dünyada çeşitli formlardaki gençlik hareketlerinin temelini oluşturmuştur. Yarattıkları özgür dil kendisini edebiyatta, müzikte ve çeşitli gençlik hareketlerinde göstermiştir. Müzik bu noktada önemli bir noktadadır. Dünyada ve Türkiye’de Beat’lerin yarattıkları dil ile birlikte çeşitli müzik türleri ortaya çıkmıştır. Farklı dönemlerde farklı şekillerde “muhafazakar” olana karşı ortaya çıkan birçok gençlik hareketinin kökeni Beat’lere dayanmaktadır.

Bu çalışma, Beat Kuşağı’nın müzikle kurduğu çok katmanlı ilişkiyi Türkiye bağlamında inceleyerek alanda eksik kalan kültürel aktarım ve yerleşme süreçlerine dair özgün bir bakış sunmayı amaçlamıştır. Özellikle cazın doğaçlamacı yapısından beslenen Beat edebiyatının, rock müzik ve alternatif kültürler aracılığıyla Türkiye’deki gençlik altkültürlerine nasıl nüfuz ettiğini göstererek, iletişim çalışmaları, kültürel çalışmalar ve altkültür kuramı ekseninde önemli bir katkı sağlamaktadır. Çalışmada kullanılan nitel içerik analizi ve doküman analizi yöntemiyle; altkültür, popüler kültür ve yerleşme gibi kuramsal kavramlarla Beat Kuşağı’nın Türkiye’deki yansımaları kavramsal bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu yönüyle çalışma, Beat Kuşağı’nın yerel üretimler üzerinden yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı: Tek Yazar (Emre Afacan)

Etik Kurul Onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek ve Teşekkür: Yazar, çalışmada finansal destek almadığını bildirmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını bildirmiştir.

Kaynaklar

- Adastra. (2024, 20 Haziran). *OpRefugee (Neo-Beat’in underground formlara dönüşü)*. <https://www.adastra.net/oprefugee-part-2-neo-beat-invasion/>
- Adorno, T. W. (1999). Popüler müzik üzerine (E. Çelik, Çev.). *Toplumbilim*, 9, 69–77.
- Aydın, E. ve Rıza, S. A. M. (2018). Adorno’nun caz müziği kuramına güncel bir bakış: New York Jazz Masters Workshop uygulaması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 161–172. <https://doi.org/10.18037/ausbd.552439>
- BBC News Türkçe. (2024, 13 Ağustos). *Woodstock: 50 yıldır unutulmayan festival* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49321580>
- BBC News Türkçe. (2024, 8 Kasım). *Hippiler İstanbul’da* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MsreMbABK0w>
- Bob Dylan. (t.y.). *On the road*. <https://www.bobdylan.com/books/road/>
- Burroughs, W. S. (1998). *Çıplak şölen* (Ü. Birlik, Çev.). Altıkkırkbeş Yayınları.
- Burroughs, W. S. ve Ginsberg, A. (2014). *Yage mektupları* (G. Gülbey, Çev.). Altıkkırkbeş Yayınları.
- Bursa, C. A. (2014). Edebiyatta sansür, Beat kuşığı ve hukuk. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi* https://www.umut.org.tr/userfiles/files/Document/document_c1063a5991364403a045ba6e173d2eb2.pdf
- Chang, R. (2011). Kendini gerçekleştiren insanın özellikleri: Doğu ve Batı’dan görüşler (M. Demir, Çev.). *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21, 11–16.
- Devin. (2025, 15 Mayıs). *Yeni Başlayanlar İçin Beat Kuşığı*. Adastra. <https://www.adastra.net/yeni-baslayanlar-icin-beat-kusagi/>
- Erdoğan, Ş. (2015). *Beat kuşığı antolojisi*. Altıkkırkbeş Yayınları.
- Erol, A. (2003). *Popüler müziği anlamak: Kültürel kimlik bağlamında popüler müzikte anlam*. Bağlam Yayınları.
- Fanzin Apartmanı. (2024, 20 Temmuz). *Neo Beat yeraltına mı dönüyor? (Röportaj)*. <https://fanzinapartmani.com/neo-beat-yeraltina-mi-donuyor-roportaj/>
- Futtu, M. (2024, 18 Ağustos). *Neo-Beat Kuşığı yolda*. Bianet. <https://bianet.org/haber/neo-beat-kusagi-yolda-157909>
- Ginsberg, A. (2013). *Uluma (Howl)* (Ş. Erdoğan, Çev.). Altıkkırkbeş Yayınları.
- Güçyener, R. (2019). *Beat kuşığı ve müzik etkileşimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, U. Z. ve Ergur, A. (2014). Dünyada ve Türkiye’de müzik sosyolojisinin yeri ve gelişimi. *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 29(2), 1–19. <https://doi.org/10.16917/sd.83542>
- Hebdige, D. (2004). *Alt kültür: Tarzın anlamı* (S. Nişancı, Çev.). Babil Yayınları.
- Kerouac, J. (2015). *Yolda* (C. Kantarcı, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Keseroğlu, E. (2005). *Caz müziğinin gelişim süreci ve etnik müziklerle etkileşimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Konyar, H. (2010). Türkiye’de küresel medya ve rock müzik kültürü ile kurulan küresel kültürel ortamlar. *Folklor/Edebiyat*, 16(61), 121–156.
- Latson, J. (2014). *Drunk poetry fans and the first reading of “Howl”*. Time. <https://time.com/3462543/howl/>
- Medya Kulübü. (2024, 9 Temmuz). *Kaan Çaydamlı röportajı* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=8ESPNat1RIs>
- Özük, H. (2009). *Popüler kültür ve Türk basınında rock müzik* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Poken, J. S. (2018). *Kutsal: Bir Beat kitabı* (B. Uçar, Çev.). Cumartesi Kitaplığı.
- Polat, N. (2009). . *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 1(21), 59–75.
- Standart Radyo. (2024, 11 Temmuz). *Kaan Çaydamlı - Mirgün Cabas'la Her Şey programında, Yumuşak Makine ve W.S. Burroughs hakkında* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=K-dqibqikpQ>
- Sterritt, D. (2017). *Beat kuşağı* (N. Erge, Çev.). Dost Kitabevi Yayınları.
- TRT Arşiv. (2021, 6 Mayıs). *Türkiye’de ilk radyo yayını – Eşref Şefik* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MsreMbABK0w>
- Vikipedi. (2024, 10 Haziran). *Altıkırkbeş Yayın*. Vikipedi. https://tr.wikipedia.org/wiki/Alt%C4%B1k%C4%B1rkbe%C5%9F_Yay%C4%B1n
- Yücel, C. (1998). *Gece vardiyası*. Papirüs Yayınları.